

1

Vastaukset tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2022 esitettyihin huomioihin

Sisällysluettelo

Kaupungin talouden analyysi, arviointikertomuksen s. 12- 23	3
Srategian toteutumisen arviointi, s. 24-25.....	6
Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutuminen	7
Kaupunginhallitus, s. 26-30	7
Osallisuus- ja vetovoimalautakunta, s. 31- 32	10
Hyvinvoinnin toimiala, s. 32-35.....	11
Kaupunkiympäristön toimiala, s. 36-38.....	14
Joensuun Vesi, s. 39-40.....	15
Kaupungin kokonaistuloksellisuuden arviointi.....	16
Henkilöstö, s. 41-47	16
Palvelujen laatu, s. 48-51	18
Muita arviointeja toiminnasta ja taloudesta, s. 52-67	19
Kaupungin tilat ja korjaushankkeet, s. 59 – 63	25
Konserniyhteisöjen ohjaus, s. 68-75.....	30
Yhteenveto tilivuoden 2022 arvioinnista, s. 76-77	34

Kaupungin talouden analyysi, arviointikertomuksen s. 12- 23

Vuosi 2022 oli talouden näkökulmasta erittäin haastava Joensuun kaupungille ja tilikausi toteutui alijäämäisenä. Osittain tilikauden alijäämää selittää voimaannapolain mukainen velvoite sote-kuntayhtymien alijäämien kattamisesta sekä Siun soten palkkaharmonisointi. Joensuun kaupungin osuus Siun soten palkkaharmonisointi oli yhteensä 10,15 milj. euroa, josta kuluvaikutteisesti ja pakollisena varauksena kirjattiin vuoden 2022 osuus 4,7 milj. euroa. Vuoden 2021 palkkaharmonisointi kohdistuva osuus, 5,4 milj. euroa kirjattiin olennaisen virheen korjauksena taseen kertyneen yli-/alijäämätilin oikaisuksi. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaikki palkkaharmonisoinnista tehdyt varaukset ovat sote-kuluja. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaupungin tulee huolehtia, että vuosien 2021 ja 2022 sote-kulut tulevat oikein ilmoitetuksi Valtionkonttorille/valtiovarainministeriölle.	Tarkastuslautakunnan huomio talouden haasteellisuudesta on aiheellinen. Palveluluokkakohtaiset kustannukset on raportoitu Valtiokonttorille ko. raportointia koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Sote-siirtolaskelmien tietoja oikaistaan lisäksi erillisen kunnille ja kuntayhtymille kohdennetun kyselyn perusteella.
Talouden tasapainotusta arvioitaessa Joensuun kaupungilla ei ole taseessa kattamatonta alijäämää. Aiemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää oli oman pääoman oikaisun jälkeen 31,3 milj. euroa. Tilikauden 2022 alijäämä oli 6,8 milj. euroa ja siten kertynyttä ylijäämää jää 24,5 milj. euroa.	Tilikauden alijäämää ja taseen ylijäämää koskevat tiedot ovat tilinpäätöksen mukaiset.
Kokonaisuudessaan sote-kulujen huomattava kasvu vuonna 2022 on erittäin huolestuttavaa ja seuraukset tulevat olemaan kauaskantoiset. Sote-uudistuksen rahoitusmalliin sisältyi kunnille kannuste pienentää sote-kuluja. Vuodelle 2022 jäsenkuntien Siun sotelle antama budjetti-raami oli alle edellisen vuoden toteuman ja nykyinen inflaatiotilanne, henkilöstön saatavuusongelmat, hyvinvointialueen valmistelu ja pandemiasta toipuminen huomioiden epärealistinen. Siun soten vuosien 2017–2020 keskimääräinen kustannuskehitys oli noin 0,7 % ja vuosina 2021–2022 toimintakulut kasvoivat keskimäärin noin 6 %, mikä on hiukan valtakunnan tasoa enemmän. Osa menojen kasvusta johtuu palkkaharmonisointi arvion kasvusta ja alijäämien kattamisesta. Sote-kulujen kasvu tulee todennäköisesti näkymään Joensuussa ennakoitua pienempinä valtionosuuksina ja tätä kautta lisääntyvinä talouden haasteina. Siun soten palkkaharmonisoinnin lopullinen vastuu ja kohdentuminen kunnille on vielä epävarmaa.	Sote-uudistukseen liittyvä rahoitusmalli loi erisuuntaiset kannusteet kunnille ja kuntayhtymille kustannusten hallintaan. Ennakoitua suurempi sote-kulujen kasvu johtaa sote-siirron jälkikäteistarkistuksessa kaupungin saamien valtionosuuksien pienentymiseen vuoteen 2023 nähden. Valtionosuuksien alentuminen on pysyvää. Vuoden 2022 Siun soten kehys valmisteltiin yhteistyössä kuntien kesken. Kehys oli noin 11 milj. euroa Siun soten esittämää pienempi. Kuntien antaman omistajaohjauksen mukaan tavoitteena oli, että kuntien kattavaksi tulevaa alijäämää pienennetään omaisuuden myynnillä.

Tarkastuslautakunta esittää huolen kaupungin sijoitusten kehittämisestä ja sijoitustoiminnasta. Vaikka kaupungin rahastojen hoitaminen on siirretty salkunhoitajalle, tulee kaupungin aktiivisesti seurata sijoitusten kehittymistä ja varmistua, että sijoitustoiminnassa noudatetaan kaupunginvaltuuston 12.12.2022 hyväksymiä rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteita sekä huomioidaan vastuullisen sijoittamisen periaatteet.	Sijoitustoimintaa seurataan aktiivisesti. Rahastojen kehittämisestä raportoidaan kuukausittain osana muuta talouden seurantaa. Vuosi 2022 oli poikkeuksellisen heikko sijoitusmarkkinoilla, mikä vaikutti myös kaupungin sijoitusten kehitykseen.
Kaupungin toimintamenot jatkoivat kasvuaan vuonna 2022, ja samoin toimintakate heikkeni entisestään. Tarkastuslautakunta kantaa huolta toimintakatteen kehityksestä ja kaupungin tulorahoituksen riittävyydestä tulevana vuosina. Vuosikate on vuosina 2020–2021 kattanut kaupungin suunnitelman mukaiset poistot, mutta vuonna 2022 tulorahoitus ei riittänyt kattamaan poistoja. Tilikaudella 2022 tulosta rasittivat kertaluontoiset erät, mutta myös vallitseva globaali tilanne, kuten kustannusten nousu.	Tarkastuslautakunnan huoli toimintakatteen kehityksestä ja tulorahoituksen riittävyydestä on aiheellinen.
Kaupungin strategisena avainmittarina oli asukaskohtaisen lainakan- nan ja vuokravastuiden maltillinen kasvu. Tavoite toteutui, ja laina- kanta ja vuokravastuut kasvoivat yhteensä 146 euroa asukasta koh- den. Viime vuoden tavoin kaupungin asukaskohtainen lainakanta jat- koi laskuaan, kun taas vuokravastuut kasvoivat. Konsernissa sekä asukaskohtainen lainakanta että vastuiden määrä kasvoivat hieman. Kaupungin ja konsernin kokonaisvastuiden tarkastelu onkin tärkeää pelkän lainakannan tarkastelun sijasta. Kaupungin investointitaso on ollut viime vuosina korkea ja lainakannan kasvu on ollut myös suurten kaupunkien vertailuryhmässä nopeaa. Laina- ja leasingvastuiden kasvu rasittaa kaupungin taloutta myös korkotason nousun myötä. Kaupungin tavoitteena on lainakannan sekä vuokra- ja leasingvastui- den tason vakauttaminen vuoden 2021 tasolle vuoteen 2025 men- nessä.	Tarkastuslautakunnan huomio lainakannan ja vuokravastuiden kas- vusta ja niiden kokonaistarkastelusta on aiheellinen.

Tarkastuslautakunta esittää huolen inflaatio- ja korkoympäristön muutoksen vaikutuksesta käynnissä oleviin investointeihin sekä kaupungin korkokustannuksiin. Kohoava korkotaso tulee vaikuttamaan kaupungin talouteen, sillä kaupungin lainoista kiinteistöleasing huomioiden 60,3 % on vaihtuvakorkoista. Lisäksi rakennuskustannusten nousu vaikuttaa meneillään oleviin ja tuleviin investointihankkeisiin. Investointitaso tulee mitoittaa kestävän talouden mahdollistamalle tasolle niin, että kaupungin velkaantumisen kasvu pysähtyy.	Tarkastuslautakunnan huomio inflaation ja korkotason muutosten vaikutuksista on aiheellinen.
Merkittävimmät erot talousarvion toteutumiseen nähden aiheutuivat investointimenojen toteutumisesta muutettua talousarviota pienempinä osan hankkeista siirryttyä vuoden 2023 puolelle. Investointimenojen toteutuminen talousarviota pienempänä vaikutti edelleen lainakannan toteutumiseen talousarviota pienempänä.	Investointihankkeiden siirtymisten syyt vaihtelivat hankekohtaisesti. Joissain tapauksissa kilpailutusprosessi jouduttiin uusimaan lähinnä kustannusnousun takia ja hankkeen aikana ilmenneet lisätyötarpeet siirsivät hankkeen valmistumista.

Srategian toteutumisen arviointi, s. 24-25

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan strategian mukaisia toimenpiteitä on pyritty toteuttamaan vuonna 2022. Tavoitteiden toteutuksen arviointi kuitenkin osoittaa, ettei strategian tavoitteissa ole täysin onnistuttu ja tehtävää on paljon vuodelle 2025 asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Tarvitaan lisää konkreettisia toimenpiteitä.	Tarkastuslautakunnan arvio strategian tavoitteiden toteutumisesta on aiheellinen. Toimenpiteet ja tavoitteet tarkennetaan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä.
Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana Joensuun sijoitusta yrittäjien kuntabarometrissä. Toimia yritysmyönteisyyden lisäämiseksi ja yritysten houkuttelemiseksi alueelle on tehtävä entistä aktiivisemmin.	Konsernistrategian yhtenä erottumistekijänä on mainittu Urheilukaupunki Joensuu. Samoin ”Elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden Joensuu” tavoitelinjauksen mukaan ”Tähtäämme Suomen yritysystävällisimmäksi kaupungiksi. Mahdollistamme yritysten kasvun, kansainvälistymisen ja uusien yritysten syntymisen. Vahvuutemme tunnetaan maailmalla ja meille sijoittuu uusia investointeja ja osaajia.” Edellä mainittujen konsernistrategian kirjausten perusteella on kevään 2023 aikana valmisteltu Yrityskaupunki Joensuu-ohjelma erittäin laajasti eri tahoja osallistaen. Ohjelma tuodaan hyväksyttäväksi kaupunginhallitukseen syyskuussa 2023. Ohjelman tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla tavoitellaan yritysten pito- ja vetovoiman lisäämistä Joensuuta kohtaan, huomioidaan tulevan vuoden talousarviossa. Ohjelman toteutumista seurataan vuosittain.
Kasvatuksen, opetuksen ja opiskelijoiden Joensuun osalta houkuttelevuutta opiskelijoiden näkökulmasta tulee lisätä.	Vuoden 2022 aikana käynnistyi opiskelijakaupunki Joensuu ohjelman valmistelu, joka saatiin päätökseen ja saatettiin kaupunginvaltuuston tiedoksi elokuussa 2023. Ohjelman tavoitteena on kasvattaa Joensuun pito- ja vetovoimaa opiskelijakaupunkina. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet tarkennetaan vuosittain talousarvioprosessin yhteydessä.
Osaavan ja innostavan Joensuun tavoitteisiin ei ole päästy.	Tarkastuslautakunnan huomio on aiheellinen.

Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutuminen

Kaupunginhallitus, s. 26-30

Toiminnallinen tavoite: Tehostetaan asiakashankintaa erityisesti työperäisten maahanmuuttajien osalta.	Toiminnallinen tavoite koskee maahanmuuttajapalveluiden, International House Joensuu-yksikön, toimintaa. Tavoitteena oli 30 uutta asiakasta, toteutuma oli 20. Kuluvin vuoden osalta tavoitetta asiakashankinnan osalta on edelleen nostettu. Asiakashankintaa pyritään tehostamaan tiedottamalla IHJ:n palveluista kuntalaisia, alueen oppilaitoksia sekä markkinoimalla IHJ:n palveluita yrityksille ja työnantajille. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös hyvinvointialueen sekä muiden verkostojen toimijoiden kanssa.
Toiminnallinen tavoite: Edistetään kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä ja kiinnittymistä alueelle.	IHJ:n toimesta tiivistettiin yhteistyötä oppilaitosten ja työllisyyspalvelujen kanssa. Tämä on hyvä alku kv-opiskelijoiden työllistymiselle ja kiinnittymiselle alueelle. Vuonna 2023 asiaan on kiinnitetty entistä enemmän huomiota ja kaupunki on lähtenyt mukaan Talent Hub Eastern Finland-hankkeeseen. Hankkeesta vastaavina ovat Itä-Suomen yliopisto, Karelia- ja Savonia ammattikorkeakoulut, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä Riveria, Pohjois-Savon koulutuskuntayhtymä Sakky ja Ylä-Savon ammattiopisto YSAO. Hankkeessa kv tutkinto-opiskelijat ohjataan tutustumaan, harjoittelemaan ja suorittamaan opintojaan työpaikoilla yhdessä suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Työnantajille tarjotaan hankkeessa monipuolista tukea kv-opiskelijoiden vastaanottamiseen sekä osa- tai kokoaikaiseen työllistämiseen opintojen ohessa tai niiden jälkeen. Hankkeessa Joensuun kaupunki on sitoutunut selvittämään oman organisaationsa valmiuksia vastaanottaa kv-opiskelijoita, kehittämään omaa osaamistaan sekä tunnistamaan työtehtäviä joissa kv-opiskelijoita voidaan hyödyntää. Hankkeessa myös tunnistetaan työyhteisön osaamisen lisäämisen tarpeita monikulttuurisessa työyhteisössä työskentelyyn sekä monikulttuurisen työyhteisön johtamiseen. Oman toiminnan toiminnan kehittämisen myötä, Joensuun kaupunki tekee oman osansa alueen veto- ja pitovoiman edistämiseksi.

Joensuu on Pohjois-Karjalan suurin kaupunki, jolla on tärkeä rooli alueensa elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden kehittämisessä. Joensuun saavutettavuuden turvaaminen lento- sekä junaliikenteellä vaatii useiden tekijöiden huomioimista ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Lentoliikenteen jatkuvuuden turvaaminen Joensuussa on tärkeää sekä alueen elinkeinoelämän että matkailun kannalta. Joensuun lentoasema on tärkeä liikenneväylä alueelle ja sen läheisyyteen sijoituneille yrityksille. Junaliikenteen osalta on tärkeää varmistaa, että Joensuun rautatieasema säilyy merkittävänä liikenneyhteyksien solmukohtana Pohjois-Karjalan ja koko Itä-Suomen alueella. Tämä edellyttää junayhteyksien parantamista (Itärata Oy), junien määrän lisäämistä ja aikataulujen suunnittelua matkustajien tarpeita vastaavaksi.	Tarkastuslautakunnan huomioidut ovat aiheellisia.
Urheilukaupunki Joensuu -ohjelma edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa kaupungissa, tukee urheiluseuroja ja -tapahtumia sekä parantaa urheilumahdollisuuksia kaupunkiympäristössä. Ohjelman tavoitteet ovat hyvät, vaikkakin osittain kilpaurheiluun keskittyvät. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta tärkeää on panostaa liikunnallisuuden lisäämiseen myös muutoin kuin kilpaurheilutoiminnan keinoin.	Varhaiskasvatuksessa toteutettavan esiopetuksen lukuvuoden 2023–2024 painopisteenä on toiminnallinen matematiikka sekä matemaattinen liikunta ja varhaiskasvatuksessa on edelleen tavoitteena vähentää 2–6-vuotiaiden ylipainoisten lasten ylipainoa (menetelminä ruoka- ja liikuntakasvatus) eli liikkumisen vahvistamista pienestä pitäen. Nuorisopalvelut jakavat avustuksia Joensuun järjestöille vuosittain. Osa hakijoista tekee liikunnallista ohjaustyötä. Avustusten myötä yhdistyksen pystyvät tarjoamaan enemmän liikuntamahdollisuuksia lapsille ja nuorille. Erilaiset liikuntaharrastukset ovat lasten ja nuorten suosiossa ja Harastamisen Suomen mallissa niitä toteutetaan myös.
Tietojohdaminen tarkoittaa sitä, että organisaatiossa käytetään tietoa päätöksenteon tukena ja johtamisen välineenä. Tämä ei ole toteutunut ja raportteja ei ole saatu täysin hyödynnettyä. Joensuussa olisi pyrittävä tehostamaan tietojohdamista digitalisaation avulla, jolloin ajantasaiset tiedot auttaisivat tekemään parempia päätöksiä ja seuraamaan organisaation toiminnan kehittymistä. Tietojohdamisella pyritään tuottavuuden ja palvelujen parantamiseen.	Tietojohdaminen on yksi keskeisistä painopisteistä kaupungin vuonna 2022 hyväksytyssä digiohjelmassa. Toimenpiteitä tietojohdamisen parantamiseksi on tehty, mutta työtä on välttämätöntä jatkaa edelleen. Tietojohdamista tukevista toimenpiteistä voidaan nostaa esimerkkinä myös seuraavat: Kaupungin varhaiskasvatuksen tiivistynyt yhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa tukee ja vahvistaa tietojohdamista (tietoa uusimmista tutkimustuloksista). Nuorisopalvelut ovat siirtyneet Nuodo-järjestelmään, joka on maksuton kunnallisen nuorisotyön dokumentaatiojärjestelmä. Nuorisopalvelut käyttävät dokumentointijärjestelmän tuottamaa tietoa työn johtamisen ja kehittämisen välineenä.

Konsernipalveluissa on käytössä digitaalisia työkaluja ja teknologi- oita, jotka auttavat organisaatiota tehokkaammassa toiminnassa. Di- gihjelma voisi sisältää esimerkiksi laajasti sähköisiä asiointipalve- luita, tietojärjestelmiä ja muita digitaalisia ratkaisuja. Tietojohdaminen ja digihjelmat tuovat merkittäviä hyötyjä organisaatiolle ja sen asiak- kaille. Vastuullinen omaisuuden hoito on tärkeää ympäristön ja re- surssien kestävästä käytön kannalta.	Kaupungin ensimmäinen digihjelma hyväksyttiin vuonna 2022. Di- gihjelman tavoitteet ja toimenpiteet tarkennetaan vuosittain talousar- vioprosessin yhteydessä. Vastuullinen omaisuuden hoito on päivittäisen toiminnan keskeisiä asioita käytettävissä olevien määrärahojen mahdollistamalla tavalla.
Työvoiman saatavuuden turvaaminen on tärkeää yritysten ja yhteis- kunnan toiminnan kannalta. Koulutuksen ja työperäisen maahanmuu- ton edistäminen ovat tärkeitä tekijöitä, jotka auttavat vastaamaan työ- voiman tarpeeseen ja edistävät alueellista talouskasvua.	Tarkastuslautakunnan huomiot ovat aiheellisia.
Siun soten toiminnan päättyessä kertyneet alijäämät tulivat katetta- vaksi jäsenkunnilta. Siun soten kuudetta toimintavuotta leimasivat omistajakuntien määrittämä erittäin tiukka budjettiraami (budjetti alle edellisen vuoden toteutuman). Siun soten budjetin ylitykset johtuivat henkilöstön saatavuusongelmista, palvelutuottajien hinnankorotuk- sista, korkeasta inflaatiosta ja hyvinvointialueen valmistelusta. Lisäksi keskusneuvotteluihin edennyt palkkaharmonisointi rasitti omistaja- kuntasuhteita ja lisäsi merkittävästi taloudellista riskiä. Kaupungin tu- lee huolehtia, että vuosien 2021 ja 2022 todelliset sote-kulut tulevat oikein ilmoitetuksi Valtiokonttorille/valtiovarainministeriölle vuoden 2021 palkkaharmonisoinnin osuuden kirjauskäsittelystä huolimatta.	Vuoden 2022 Siun soten kehys valmisteltiin yhteistyössä kuntien kes- ken. Kehys oli noin 11 milj. euroa Siun soten esittämää pienempi. Kuntien antaman omistajaohjauksen mukaan tavoitteena oli, että kuntien katettavaksi tulevaa alijäämää pienennetään omaisuuden myynnillä. Toteutunut sote-menojen kasvu oli huomattavasti ennakoit- tua suurempaa. Osaltaan talouden haastetta lisäsi sote-menojen no- peutunut kasvu jo vuoden 2021 puolella. Palveluluokkakohtaiset kustannukset on raportoitu Valtiokonttorille ko. raportointia koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Sote-siirtolaskel- mien tietoja oikaistaan lisäksi erillisen kunnille ja kuntayhtymille koh- dennetun kyselyn perusteella.

Osallisuus- ja vetovoimalautakunta, s. 31- 32

Osallisuuden edistäminen on tärkeää, jotta kaikki kaupunkilaiset tuntevat kuuluvansa yhteisöön ja voivat osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Joensuussa on tärkeää edistää osallisuutta ja mahdollistaa osallisuuden kokemus kaikille kaupunkilaisille.	Osallisuusohjelmassa asetetut toimenpiteet etenevät suunnitellun mukaisesti.
Erityisryhmien tarpeet, kuten esteettömyys ja saavutettavuus, tulee huomioida kaikessa kaupungin toiminnassa, jotta kaikki voivat osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Osallistuva budjetointi tukee mainiosti osallisuutta ja mahdollistaa osallisuuden kokemuksen kaikille kaupunkilaisille.	Osallistuvan budjetoinnin Joensuun mallia kehitetään jatkuvasti.
Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että asukkaiden toiveet on huomioitu palveluiden kehittämisessä. Tarkastuslautakunta näkisi mielellään myös osallisuus- ja vetovoimalautakunnan jalkautuvan maaseutupaikoihin, jotta alueet tulevat myös päättäjille tutuiksi ja eri alueiden ääni saadaan kuuluviin.	Osallisuus- ja vetovoimalautakunta on pitänyt kokouksensa Kiihtelyvaaran ja Tuupovaaran pitäjissä. Syksyllä 2023 kokous pidetään Enon ja keväällä 2024 Pyhäselän pitäjässä. Lisäksi lautakunnan jäseniä osallistuu pitäjien asukasiltoihin.
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Opiskelijakaupunki Joensuu -ohjelman toimenpiteissä huomioitaisiin myös joukkoliikenteen toimivuus opiskelijoiden näkökulmasta, opiskelijoiden jääminen Joensuuhun opiskelujen jälkeen, turvallisuus, liikunta (myös muilta kuin huippu-urheilun osalta) sekä yhdyspinta terveydenhuoltoon. Kaikki nämä asiat osaltaan edistävät myös muiden strategiatavoitteiden toteutumista.	Kaupunginhallitus hyväksyi Opiskelijakaupunki Joensuu -ohjelman 14.8.2023 § 292.

Toiminnallinen tavoite: Tuetun leikin määrä lisääntyy päiväkodeissa.	Varhaiskasvatuksessa tuetun leikin määrää kuvaavaa mittaria ei ole saatu laadittua, sillä mittarin tulee perustua ulkopuoliseen observointiin. Tavoitteena on, että observointia pystytään suorittamaan tietyissä päiväkodeissa toimintavuoden 2023-2024 aikana.
Unicefin Lapsiystävällinen kunta työn osalta tarkastuslautakunta toivoisi näkyvämpää viestintää ja tiedottamista ohjelmasta sekä toimenpanosuunnitelman toimenpiteiden edistämisestä. Tarkastuslautakunta kysyy, miten Lapsiystävällinen kunta -mallin on tarkoitus näkyä kaupungin toiminnassa ja kuinka Joensuu aikoo erottautua muista vastaavan tunnustuksen saaneista kunnista?	Työskentelyn edistymisestä on raportoitu kasvatus- ja koulutuslautakunnan kuukausiraporteissa, osavuositarkastuksissa ja alkuvuodesta tilinpäätöksen yhteydessä. Ulkoista tiedotusta on tehty konkreettisten toimien yhteydessä ja sitä tulee lisätä. Lapsiystävällinen kunta -työskentelyn myötä osallisuus ja lasten edun tarkastelu tulee satunnaisesta säännönmukaiseksi. Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotto muuttaa kaupungin päätöksenteon prosessia merkittävästi, kun asioiden valmisteluvaiheessa saadaan jatkossa jäsennellympää tietoa päätöksen mahdollisista (lapsi)vaikutuksista ja päätösten taustalla hyödynnetyn tiedon läpinäkyvyys lisääntyy. Joensuun kaupungin Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma on ollut Unicefin väliarvion mukaan kunnianhimoinen. Joensuu pärjää siis verrokkikaupunkeihin nähden kiitettävästi, kun tarkastellaan toimintasuunnitelmaan valittujen toimenpiteiden vaikuttavuutta saada aikaan pysyviä muutoksia siihen, miten asioita meillä tehdään. Toimintasuunnitelma ei tähtää pelkästään yksittäisiin näkyviin kampanjoihin tai viestintätapakuksiin, vaan pyrkii aidosti muuttamaan esimerkiksi päätöksentekoprosessia ja lasten asemaa oman arkensa asiantuntijana erilaisissa suunnitelmissa.
Koulutuspalveluille asetetut tavoitteet ovat pääosin laadullisia (esim. suunnitelman laadinta) ja tavoitteiden toteuma on raportoitu hyvin lyhyesti (esim. suunnitelma laadittu). Tarkastuslautakunta näkisi mielellään vaikuttavampia tavoitteita ja mittareita esimerkiksi ilmoitettuihin kiusaamistapauksiin liittyen.	Tavoitteet ovat koulutuspalveluiden toiminnan ytimessä muun muassa opetussuunnitelman kautta. Kiusaamista seurataan jo tavoitteissa kansallisen kouluterveyskyselyn kautta kaupungin tasolla ja kyselystä saadaan alue-/koulukohtaiset tiedot koulujen työn tueksi.

Ylipainoisten lasten osuuden kasvu on kansanterveyden näkökulmasta huolestuttava suunta. Varhaiskasvatuksen ja kodin sekä koulun ja kodin välinen yhteistyö sekä toimiva ja tiivis yhteys kouluterveydenhuollon kanssa on välttämätöntä, jotta lasten ylipaino saadaan laskuun. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä monipuolisten liikuntamahdollisuuksien säilyttämistä koulujen läheisyydessä. Lasten ylipainon kehittymistä tulisi tarkastella ja tavoitteita asettaa myös vanhemmille ikäluokille. Ylipainoisten lasten osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on jatkossa yksi kunnille vuoden 2023 alusta maksettavan hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosan (HYTE-kerroin) tulosindikaattoreista. HYTE-kerroin on kannustin, mikä tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.	Varhaiskasvatuksessa toteutettavan esiopetuksen lukuvuoden 2023–2024 painopisteenä on toiminnallinen matematiikka sekä matemaattinen liikunta. Lisäksi koko varhaiskasvatuksen painopisteenä toimintavuonna 2023–2024 on ruokakasvatus ja lasten osallisuuden lisääminen ruokailuissa, jolla on vaikutusta sekä lasten ruokailutottumuksiin että ylipainoon. Lasten painon kehittymistä tulee seurata ja ylipainoon puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, koska lapsuusiän ylipaino ennakoii ylipainoa myös aikuisiällä ja tutkimusten mukaan ylipainon tuloksellinen hoito on hankalampaa kuin ylipainon ehkäisy. Valtakunnallista tilastotietoa lasten ja nuorten ylipainosta saadaan 2-6- vuotiaista, 4.-5., 8.-9-luokkalaisista sekä toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. 2-6- vuotiaiden tiedot perustuvat terveydenhoitajan tekemiin mittauksiin. Oppilaat ilmoittavat paino- ja pituus tietonsa itse kouluterveyskyselyssä. Joensuussa seurataan painon kehittymistä kaikkien edellä mainittujen ikäluokkien osalta ja esimerkiksi Harrastamisen Suomen mallin avulla liikuntamahdollisuuksia pyritään lisäämään myös yläkouluikäisille.
Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella nuorten asioiden edistämiseksi on tehty määrätietoisesti töitä. Kaupungin nuorisotiloihin on panostettu ja uudet ja valmistuvat tilat ovat hyviä ja saatu nopeasti käyttöön. Etsivän harrastustoiminnan kautta tavoitetusta 446 nuoresta vakituinen asiakkuus muodostui 230 nuoren kanssa. Sinkkolan kotieläinpihan suosioista kertoo 32 tuhatta kävijää kesällä 2022. Kotieläinpihalla on myös iso työllistämisvaikutus kaupungin kesätyöntekijöille ja kesätyöohjelman kesätyöntekijöille.	Kiitämme kommentista. Onnistumiset kuvaavat nuorisopalveluissa tehtyä pitkäjänteistä työtä.
Tarkastuslautakunta kiinnittää vuoden 2021 arvioinnin tavoin huomiota erilaisten hankkeiden suureen määrän hyvinvoinnin toimialalla. Vaikka hankkeet ovat tärkeä tapa rahoittaa erilaista toimintaa, tulee hankkeen tavoitteiden olla selkeät ja hankkeen jälkeinen jatkumo arvioida hankkeeseen lähdetäessä.	Toimialan hankkeista euromääräisesti merkittävin osa on perusrahoitukseksi rinnastettavia valtion erityisavustuksia (varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tasa-arvorahat, orkesterin toiminta-avutukset, etsivän nuorisotyön rahoitus jne.). Kehityshankkeiden tulee aina tukea kaupungin strategiaa ja palvelualueiden toiminnallisia tavoitteita ja niiden määrä on toimialalla rajallinen.

Koulutoimi onnistui nopeasti reagoimaan Ukrainan sotaa paenneiden perheiden palveluiden järjestämiseen.	Myös varhaiskasvatus perusti toukokuussa 2022 ryhmäperhepäiväkodin (Riihis) Ukrainasta hyökkäyssotaa paenneille lapsille Rantakylään.
Kulttuuri- ja liikuntapalveluille asetetut tavoitteet toteutuivat kaikilta osin, vaikkakin toteumatietojen raportointi on osin epätarkkaa, eikä tavoitteen toteutumisesta saa täyttä varmuutta. Esimerkiksi kulttuuri- palveluille asetetun tavoitteen ”ulkoistettujen tapahtumien määrä kasvaa” osalta on raportoitu yhdestä ulkoistamisen kilpailutuksesta ja tapahtuman toteutumisesta. Tiedossa ei ole, onko määrä kasvanut edellisestä vuodesta.	Joen Yö -tapahtuma on kilpailutettu ja kaupunkiyhdistys Virta toteuttaa tapahtuman. Aiemmin tapahtuma on toteutettu kaupungin omana tuotantona.
Tarkastuslautakunta on huolissaan jäähallien alhaisesta käyttöasteesta.	Aiemmin kahden hallin sijasta meillä on käytössä kolme hallia. Päiväaikainen käyttö on vähäisempää, koska koulut ja päiväkodit eivät ole lisänneet käyttöä. Myös seuroille kolmen hallin käyttö tuli sen verran nopealla aikataululla, että heidän resurssit eivät heti kerenneet reagoimaan muutoksiin. Lisäksi kilpahallin tulipalon vaikutukset heijastelevat vuodelle 2022. Kun vielä koronan vaikutus huomioidaan, niin käyttäjille on ollut erittäin haasteellista reagoida muuttuviin tilanteisiin. Meillä ei ole ehtinyt syntyä ns. ”normaali” tilannetta, jossa kolme hallia olisi käytössä yhtä aikaa ja samalla seurat olisivat voineet mitoittaa toimintansa tähän tilanteeseen.
Toiminnallisten tavoitteiden toteumatiedot on raportoitu osin ympäripyöreästi, eikä täysin mittaria vastaavasti. Tarkastuslautakunta toivoo toteumatietojen osalta selkeämpää raportointia.	Raportoinnin tarkkuuteen ja selkeyteen kiinnitetään jatkossa erityistä huomiota.
Käyttäjien kuuleminen liikuntapaikkojen suunnittelussa on erittäin tärkeää ja voi osaltaan auttaa nostamaan liikkumisaktiivisuutta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että oppilaiden tuen toimintamalli saadaan jalkautettua käytäntöön ja kehottaa koulutuspalveluita seuraamaan toimintamallin toteuttamisen edistymistä.	Liikuntapaikkojen suunnittelun lähtökohtien kartoitukseen liittyy suuressa osassa kohteita erilaisia käyttäjäkuulemisia. Joulukuussa 2021 toteutettuun Liikuntapaikkakyselyyn vastasi 1590 joensuulaista. 2023 tehtyyn uimahalleja koskevaan kyselyyn saatiin 2637 vastausta. Myös yksittäisten liikuntapaikkojen suunnitteluun osallistetaan aina ainakin liikuntapaikan pääkäyttäjryhmiä

Kaupunkiympäristön toimiala, s. 36-38

Toiminnallinen tavoite: Katujen korjausvelka säilyy kohtuullisena	Korjausvelan laskentaperusteisiin on tullut muutoksia, mikä vaikuttaa myös laskennalliseen korjausvelan määrän arvoon. Investointihankkeiden kiireellisyysjärjestyksessä omaisuuden arvon säilyttäminen on vasta neljäntenä, joten käytettävissä olevat määrärahat eivät mahdollista optimaalista korjausvelan hallintaa.
Toiminnallinen tavoite: Fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen bussi- ja kuljetuskalustossa	Tavoite toteutui sähköbussien osalta. Uusiutuvaa dieseliä (HVO) käyttävien bussien osalta uusiutuva diesel otettiin käyttöön helmikuussa 2023 johtuen busseihin tarvituista lisälämmitinmuutoksista ja tankkauspaikkaselvityksistä. Raskaiden kuorma-autojen osalta tavoite ei toteutunut, koska toimittajalla ei ollut tarjota toimintaan sopivaa tankkauksen tunnistusjärjestelmää HVO-mittareille.
Toiminnallinen tavoite: Kokonaisselvityksen laatiminen kiertotalouden edistämiseksi rakentamisessa	Kokonaisselvitys ei valmistunut, koska Hiilineutraali kiertotalouskaupunki (HIKKA) -hanke, joka on usean kaupungin yhteishanke, käynnistyi vasta syyskuussa ja valmistuu elokuussa 2023. Selvitys oli kuitenkin käynnissä ja tunnistettuja kiertotaloustoimenpiteitä käynnistettiin loppuvuodesta 2022.
Kestävän kaupunkiympäristön kehittäminen edellyttää monia eri toimenpiteitä ja huomioitavia asioita, kuten kestävän liikenteen kehittämistä päästöjä vähentämällä, rakennusten energiatehokkuuden parantamista, luonnon monimuotoisuuden suojelua ja jätehuollon kestävyiden edistämistä sekä kestävää kehitystä ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja suosivan kaupunkisuunnittelun toteuttamista. Nämä toimenpiteet ovat tärkeitä kestävän kaupunkiympäristön edistämiseksi Joensuussa.	Näitä Joensuussa edistetään.
Kiertotalous on tulevaisuuden talousmalli. Sen avulla hillitään ilmasto-kriisiä, luontokatoa ja luonnonvarojen ylikulutusta. Tulevaisuudessa tarvitaan koulutusta, ohjausta ja neuvoja kestävän kiertotalouden varmistamiseksi. Näin erilaiset tuotteet ja materiaalit pysyvät käytössä pitkään ja turvallisesti. Kiertotalouden osalta tarkastuslautakunta näkisi mielellään suunnitelmien laatimisen sijaan vaikuttavampia ja konkreettisia toimenpiteitä.	Kiertotaloudessakin on pyrittävä löytämään ne toimenpiteet, jotka ovat kokonaisuuden kannalta vaikuttavimpia esimerkiksi talouden, ympäristövaikutusten, materiaalihallinnan ja kuljetusten optimoinnin näkökulmista. Tämä kokonaisuus toteutuu parhaiten kunnollisen kokonaissuunnitelman perusteella. Konkreettisia toimenpiteitä toteutetaan jo ja jatkossa toimenpiteiden ovat keskiössä.

Katujen korjausvelan osalta tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että laskelmat saadaan päivitettyä vuoden 2023 aikana.	Päivitys on vuoden 2023 toimenpiteissä mukana.
Keväinen katupölyn määrä ja puhdistuksen hitaus aiheuttavat terveydellistä haittaa kaupunkilaisille. Tarkastuslautakunta on huolissaan kaupunkiympäristön toimialan katujen puhtaanapidon työkonoiden teknisestä uudistamisesta. Uusiin koneisiin tulisi varata talousarviossa enemmän rahaa.	Keväiseen katujen puhdistamisen etenemiseen vaikuttavat merkittävästi sääolosuhteet ja puhdistustyö on jo nyt ohjelmoitu siten, että kaikki sääolosuhteiden sallima aika käytetään puhdistustyöhön. Työkonoiden tekninen uudistaminen tehdään kulloinkin talousarvion sallimissa puitteissa.
Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana kaupunkirakentamisen hidastumista. Rakentamisen hidastumiseen on vaikuttanut yleinen taloustilanne, rakentamisen hintataso sekä korkotason nousu. Tonttien kysyntään voidaan vaikuttaa kaupungin tonttien kilpailukykyisellä hinnoittelulla sekä vuokratason säätelyllä.	Rakentaminen on voimakkaasti vähentynyt koko maassa ja näin myös Joensuussa. Syynä tähän on maailmalla vallitseva suuri epävarmuus aiemman pandemian ja nyt käynnissä olevan Ukrainan sodan johdosta, joka on nostanut myös tarvikkeiden hintoja merkittävästi. Tonttien hinnoittelu on jo tällä hetkellä Joensuussa hyvin kohutuullinen esimerkiksi vertailtaessa kaupunkien hinnoittelua. Tonttien vuokran vaikutus rakentamisen hintaan on vähäinen.

Joensuun Vesi, s. 39-40

Toiminnallinen tavoite: Valtuuston asettama tulostavoite saavutetaan.	Kaupungin laitokselle asettama 2,65 milj. euron tulostavoite alittui 0,72 milj. eurolla. Maailman tilanteen äkilliset muutokset aiheuttivat huomattavat kustannusnousut energian ja materiaalien osalta sekä huoltovarmuuden turvaamisen eteen tehtyjen toimenpiteiden takia. Asiakkaiden energiaa säästävä kulutuskäyttäytyminen johti myös vedenkulutuksen alenemiseen.
Nikkelipitoisuuksien kohoaminen Kulhon pohjavesialueen pohjavesimittauksissa on huolestuttavaa. Alueella tapahtuvaan maa-ainesten ottoon liittyvä käsittely jatkuu vuoden 2023 aikana korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Veden laatu on Joensuussa erinomaisella tasolla ja taso on tärkeää säilyttää myös jatkossa pohjavesivarojen kestävä hyödyntämisen ja veden laadun turvaamisen takia.	Joensuun Vesi tarkkailee aktiivisesti omien vedentuotantoalueiden veden laatua. Kulhon pohjavesialueen pohjaveden laatumuutokseen on reagoitu oma-aloitteisesti tiedottamalla siitä viranomaisille ja myöhemmin vaatimalla maa-ainestenoton keskeyttämistä. Joensuun Veden näkemyksen mukaan kyseisellä Kulhon alueella pohjaveden laatu vaarantuu laajamittaisen maa-ainestenotto toiminnan seurauksena. Asian käsittely jatkuu vuoden 2023 aikana korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä. Joensuun Vesi on tehnyt ja tekee koko ajan pitkäjänteisesti työtä hajautetun pohjavedenottamisen turvaamiseksi.

Kaupungin kokonaistuloksellisuuden arviointi

Henkilöstö, s. 41-47

Sairauspoissaolojen kehityssuunta on erittäin vakava. Vaikka koronapandemia ja siihen liittyvät tautihuiput osaltaan selittävät kasvua, on asiaan kiinnitettävä erityistä huomiota toimintavuoden 2023 aikana ja toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi on tehtävä, jotta kehitys saadaan käännettyä laskuun ja jotta henkilöstöohjelman tavoitteessa 2025 (12,5 päivää/htv) voitaisiin onnistua. Edelleen huolestuttavin tilanne sairauspoissaoloissa on varhaiskasvatuksessa.	Sairauspoissaolojen määrä kasvoi vuonna 2022 Joensuun tavoin myös koko kuntasektorilla. Koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitustoimenpiteet ovat vaikuttaneet kehitykseen. Vuoden 2023 aikana sairauspoissaolojen määrä on kääntynyt selvään laskuun, mutta toimenpiteitä sairauspoissaolojen määrän vähentämiseksi on edelleen tarpeen jatkaa. Varhaiskasvatus on kiinnittänyt erityistä huomiota sairauspoissaoloihin johtamisen, täydennyskoulutuksen ja työkierron kautta.
Kaupungin strategian mukaisena tavoitelinjauksena on tarjota laadukkaat työterveyspalvelut. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan strategiatavoitteen toteuttamisessa on toistaiseksi epäonnistuttu. Työterveyspalvelujen tilanne Joensuun kaupungilla on haastava sekä huolestuttava. Aikoja on vaikea saada ja henkilöstön tyytyväisyys työterveyspalveluihin on heikentynyt entisestään. Työterveyshuollon toimivuutta tulee parantaa, ja tarkastuslautakunta odottaa selvitystä työterveyspalveluiden kilpailutuksen etenemisestä.	Kaupunginhallituksen henkilöstö- ja työllisyysjaosto päätti 23.2.2023 § 12 kaupungin henkilöstön työterveyshuoltopalveluiden kilpailuttamisesta. Kilpailutus saatiin päätökseen toukokuussa ja kaupungin työterveyshuoltopalveluiden tuottaja vaihtuu 1.9.2023 alkaen. Tavoitteena on ollut, että työterveyshuoltopalveluiden toimivuus paranee.
Työkyvyttömyyskustannukset nousivat, eikä henkilöstöohjelman mukaisessa tavoitteessa onnistuttu. Työkyvyttömyydestä aiheutuvat menot ovat kunta-alalla Kevan tietojen mukaan noin kaksi miljardia euroa vuodessa ja näin ollen suuri rasite kuntien taloudelle. Kustannuksiin voidaan vaikuttaa, ja merkittävää säästöpotentiaalia on saavutettavissa parantamalla ja tehostamalla työkykyjohtamista, jonka toteuttamisessa Joensuun kaupungissa tarkastuslautakunta näkisikin mielellään entistä vaikuttavampia keinoja.	Sairauspoissaolojen kasvu vuoden 2022 aikana erityisesti koronapandemian ja siihen liittyvien rajoitustoimien johdosta on nostanut kaupungin työkyvyttömyyskustannuksia. Strategian tavoite ei tältä osin toteutunut, vaikka kustannukset ovat edelleen verrokkikaupunkeja matalammat. Toimenpiteitä työkyvyttömyyskustannusten alentamiseksi tehdään laajasti. Myös mm. työterveyshuoltopalveluiden kilpailutuksessa painotettiin laadullisissa kriteereissä palveluntuottajan toimintamalleja työkyvyttömyyskustannuksiin vaikuttamisessa.

Tuleviin eläköitymisiin tulee varautua hyvällä suunnittelulla, riittävällä seuraajien perehdytyksellä ja hiljaista tietoa siirtämällä. Henkilöstön työkykyä ja työhyvinvointia tulee tukea työnantajan puolesta.	Perehdytys on ollut keskeisenä kehittämiskohteena viime vuosien aikana. Aiemmin käytössä olleen perehdytyksen muistilistan lisäksi on rakennettu sähköinen perehdytyskurssi Moodle-ympäristöön, joka on otettu käyttöön vuoden 2023 alussa. Esihenkilöt on perehdytetty Moodlen käyttöön ja he voivat seurata uusien työntekijöidensä perehdytyksen etenemistä. Moodleen on lisätty lisäksi erillisiä kursseja mm. työhyvinvoinnista, taloudesta, valmiudesta ja turvallisuudesta, tietoturvasta, varhaiskasvatuksen ja IHJ:n perehdytyskurssi sekä lapsiystävällinen kunta -perehdytyskurssi. Tavoitteena on, että toimialat lisäävät Moodleen toimialojen omia perehdytyskursseja syksyn 2023 aikana ja nimeävät toimialoiltaan vastuuhenkilöt Moodlen ylläpitäjiksi.
Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomioita kaupungin rekrytointikäytäntöihin ja avoimuuden lisäämiseksi lautakunta suosittelee, että rekrytointiprosessiin ja keskeisten henkilöstövalintojen tekemiseen osallistettaisiin myös luottamushenkilöitä.	Rekrytointiprosessia on tarkasteltu syksyn 2022 aikana ja toteutettu halukkaille esihenkilöille rekrytointikoulutusta teamsin kautta alkuvuoden 2023 aikana. Rekrytointiin liittyvien asiakirjojen arkistointiohje on päivitetty sekä perehdytetty esihenkilöille alkuvuodesta 2023. Luottamushenkilöitä on osallistunut keskeisiin henkilöstövalintoihin. Vuoden 2023 aikana luottamushenkilöt ovat olleet mukana kaupunginjohtajan ja sivistys- ja hyvinvointijohtajan rekrytoinneissa. Lisäksi kaupunkiympäristön toimialalla ovat luottamushenkilöt olleet johtavassa asemassa olevien virkahenkilöiden rekrytointiprosessissa mukana.

Palvelujen laatu, s. 48-51

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä asiakastyytyväisyystutkimuksia kaupunkilaisten osallistamisen keinona kaupungin palveluiden kehittämisessä ja pitää ilahduttavana, että myös lasten ääntä on kuunneltu varhaiskasvatuksen osalta.	Asiakastyytyväisyystutkimukset ovat yksi tärkeä keino osallistumisen edistämiseksi. Varhaiskasvatus toteuttaa Asiakaskyselyn huoltajille vuosittain. Sekä vuonna 2022 että vuonna 2023 Asiakaskysely toteutettiin huhti-toukokuun vaihteessa. Vastaajia vuonna 2022 oli 471 ja vuonna 2023 heitä oli 324. Lasten laatuksely toteutettiin 16-29.1.2023, jonka kautta lapset saivat sanoa mielipiteensä päiväkodista tai perhepäivähoidosta.
Kyselyiden tulosten analysointi ja hyödyntäminen palveluiden järjestämisessä sekä päätöksenteossa auttaa kehittämään palveluita aidosti kuntalaisten tarpeita vastaaviksi, mikäli kyselyiden vastausprosentti on riittävän korkealla tasolla.	Kyselyistä tiedotetaan monikanavaisesti, jakelussa hyödynnetään yhteistyökumppaneita esim. yhdistyksiä ja pyritään mahdollistamaan paperinen vastaaminen ja kieliversioita käytettävissä olevat resurssit sekä kohderyhmä huomioiden. Varhaiskasvatuksessa Asiakastutkimuksen 2022 tulosten perusteella huoltajat toivoivat päiväkotien piha-alueiden kunnostamista ja huomion kiinnittämistä varhaiskasvatuksessa tarjottavien ruokien terveellisyyteen sekä työntekijöiden vaihtuvuuteen. Lasten laatukselyn tulosten perusteella nostettiin yhdeksi toimintavuoden 2023–2024 painopisteeksi ruokakasvatus ja lasten osallisuuden vahvistaminen ruokailuissa. Liikuntapalvelut toteutti liikuntakyselyn pohjalta useita eri kokoisia kuntalaisten toiveita. Kyselyyn vastasi lähes 1600 kuntalaista, joten vastausten määrää voidaan pitää riittävän korkeana.
Joukkoliikenteen asiakastyytyväisyyskyselyssä olisi hyvä kartoittaa myös käyttäjien tyytyväisyyttä aikatauluihin.	Joensuun seudun joukkoliikenteessä on toteutettu ja jatkossakin toteutetaan erityisesti liikennöintikilpailutusten suunnitteluvaiheessa kysely, jolla selvitetään muidenkin kuin bussia käyttävien näkemystä joukkoliikenteen palvelutasosta ja mahdollisista muutostarpeista. Näissä kyselyissä saadaan käsitystä myös tyytyväisyydestä aikatauluihin.
Kaupungin tulisi valvoa paremmin ulkoalueisiin liittyvien urakoiden hoitoa. Erityisesti talvikunnossapito on aiheuttanut turvallisuusriskejä ja tyytymättömyyttä kuntalaisissa.	Talvihoitotehtävissä on käytössä reaaliaikainen seurantajärjestelmä ja sen lisäksi valvontaa tehdään pistokoeluontoisesti käytettävien henkilöresurssien puitteissa. Talvisin esimerkiksi runsaiden lumisateiden tai hyvin nopeiden säävaihteluiden johdosta voi syntyä tilanteita, joissa toimenpideaikojen toteuttaminen on haasteellista.

Joensuun Uutisten lukijatutkimuksen avovastausten perusteella osa lukijoista toivoo lehdessä käsiteltävän enemmän hyvinvointialueeseen liittyviä asioita. Tarkastuslautakunta kysyy, voisiko Joensuun Uutiset palvella tiedotuskanavana kaupungin lisäksi hyvinvointialuetta ja voisiko yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa tältä osin selvittää.	Siun soten viestinnän kanssa neuvoteltiin keväällä 2023 yhteistyöstä Joensuun Uutisten osalta ja tarjottiin Siun sotelle mahdollisuutta tuottaa nelisivuinen liite osaksi lehteä. Neuvottelut eivät tuottaneet tulosta.
--	---

Muita arviointeja toiminnasta ja taloudesta, s. 52-67

Lasten ja nuorten hyvinvointi, s. 52 - 53

Lasten ja Nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteissa on joiltain osin edistytty tai toimenpiteitä on tehty, mutta edelleen tavoitetilan 2025 saavuttamiseksi on paljon tehtävää	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti moniammatillisessa ryhmässä sekä raportoidaan vuosittain kasvatus- ja koulutuslautakunnalle sekä kaupunginhallitukselle. Osa asetetuista tavoitteista on kunnianhimoisia ja vaatii pitkäjänteistä työtä
Oppilas- ja opiskelijahuollon psykologitilanne on valtakunnallisesti erittäin haastava, ja tarkastuslautakunta kiinnitti jo vuoden 2021 arvioinnissa huomioita koulupsykologien ja kuraattoreiden resurssipulaan ja painotti ennaltaehkäisevän toiminnan tärkeyttä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tarkastuslautakunta pitää hyvis-toimintaa erittäin hyvänä esimerkkinä ennaltaehkäisevästä yhteisöllisen opiskelijahuollon työstä ja toivoo sen jatkumoa myös vuoden 2023 hankerahoitoksen päättymisen jälkeen. Tavoiteltavaa olisi, että hyvis-toimintaa saataisiin laajennettua kaikille kouluille	Hallitusohjelman mukaisesti hallitus panostaa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajoihin sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Erityisesti kiinnitetään huomiota eri syistä haavoittuvimmissa asemassa oleviin nuoriin. Hallitus edistää koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä sekä turvallisten aikuisten läsnäoloa kouluissa
Koulukiusaamisen kehityssuuntaa arvioidaan seuraavan kerran vuonna 2023, mutta edelleen kaupungin kouluissa esiintyy koulukiusaamista ja myös erilaiset väkivallan teot huolestuttavat. Yhteisöllisyys on tärkeä osatekijä myös vaikuttavassa kiusaamisen ennaltaehkäisytyössä. Aikuisten rooli ja esimerkki sekä koulun ja kodin välinen yhteistyö on myös tärkeää koulukiusaamisen vastaisessa työssä. Yhteistyötä on lisätty mm. lapset puheeksi -toiminnan kautta, mutta uusia keinoja yhteistyön lisäämiseksi on edelleen löydettävä. Kiusaamisen vastaisen työn rakentamiseen varhaiskasvatuksesta alkaen tulee kiinnittää huomioita.	Kiinnitämme jatkuvasti huomiota kiusaamisenvastaiseen työhön varhaiskasvatuksesta perus- ja lukioasteelle saakka. Yhteisöllisen opiskeluhuollon roolia kouluissa kehitetään.

Opiskeluhuollon kouluterveydenhuolto-, psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä ovat 1.1.2023 alkaen vastanneet hyvinvointialueet. Lakisääteisten terveystarkastusten toteuttamisessa on ollut haastetta ja viive hoitoon pääsyssä on pitkä henkilöstöresursseista johtuen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki on säilyttänyt omana toimintanaan sosioemotionaalisesti haastavammin oireilevien lasten pienryhmäopetukseen kohdennettua psykologi- ja kuraattoriresursseja.	Kaupungin omaa psykologiresurssia pyritään kohdistamaan myös varhaiskasvatukseen jo neljävuotiaisiin lapsiin ja heidän vanhempiinsa Leiki ja keskity –toiminnan kautta. Toiminta toteutetaan niin, ettei muodostu päällekkäistä toimintaa sote-palveluiden kanssa.
Tarkastuslautakunta kysyy, voivatko lasten ja nuorten hyvinvointihaasteet todellisuudessa jopa pudota hetkeksi rajapinnalle, joka jää niin kaupungin kuin vastaanottavan hyvinvointialueen ulkopuolelle. Kuinka siirrosta on käytännössä huolehdittu niin, että yhteistyö oppilaitosten ja hyvinvointialueen välillä siirrosta huolimatta sujuu hyvin? Samassa yhteydessä tarkastuslautakunta nostaa esiin tiedonkulun tärkeyden koulujen ja hyvinvointialueille siirtyneen oppilashuollon henkilöstön välillä. Kaupungin on tehtävä yhteistyötä ja edunvalvontaa hyvinvointialueen suuntaan oppilashuollon palveluiden osalta. Yhdyspintatyön toimivuus on pakollista, jotta lasten ja nuorten hyvinvointiin edistämiseksi voidaan onnistua.	Opetuksen järjestäjäkohtaisesta opiskeluhuollon yleisestä suunnitelmasta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Koulutuksenjärjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuoltosuunnitelma toteutuu. Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä toimii alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (OphL 14a§, ThL 15a§). Hyvinvointialue laatii myös alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman (OphL 13a§), joka perustuu koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmiin. Lapsi- ja perhekeskeisestä yhteensovittavasta työtavasta on sovittu mm. Pohjois-Karjalan perhekeskuksen toimintasuunnitelmassa 2023-2025.
Tarkastuslautakunta on huolissaan suurten luokkakokojen vaikutuksesta yksilölliseen opetukseen. Miten pystytään huolehtimaan siitä, että yksilöllistä opetusta on riittävästi saatavilla niin peruskoulussa kuin lukiossa ja ammatillisessa opetuksessa?	Keskimääräinen luokkakoko Joensuun kouluissa on 19-20 oppilasta eikä luokkien keskimääräinen koko ole kasvanut. Opetuksen yksilöllisyyden keskiössä on ammattitaitoinen ja osaava henkilöstö, jonka työhyvinvointi on hyvällä tasolla.
Matkapuhelinten käyttö oppituntien aikana on opettajilta saadun tiedon perusteella yleistä. Opetustilanteet tulisi saattaa rauhalliseksi kaikille oppilaille ja tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki tekisi linjauksen älypuhelimien keräämisestä pois oppituntien ajaksi	Joensuun koulutuspalvelujen koulujen järjestyssäännöissä on linjattu: Omia mobiililaitteita saa käyttää opiskeluun oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana vain opettajan luvalla. Omien laitteiden häiritsevä käyttö on kielletty.

Henkilöstön työtyytyväisyys näyttäisi työtyytyväisyyskyselyn perusteella parantuneen vuodesta 2021. Varhaiskasvatuksen sairauspoissaolot ovat kuitenkin hyvin korkealla tasolla, joka jo itsessään rasittaa henkilöstöä jatkuvien henkilöstöjärjestelyjen vuoksi. Lapsille henkilöstön sairauspoissaolot näkyvät jatkuvina muutoksina päiväkodin aikuisissa ja luovat turvattomuuden tunnetta. Vaikka henkilöstömäärä on saatu mitoitettua lain vaatimusten tasolle, on tarkastuslautakunnalla huoli henkilöstön jaksamisesta jatkuvasti haastavammaksi muuttuvassa toimintaympäristössä. Riittävästä henkilöstömitoituksesta tulee pitää huoli kaikissa tilanteissa. Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan sairauspoissaolojen kehitystä sekä arvioimaan, miten esimerkiksi tukea tarvitsevien lasten kasvanut määrä vaikuttaa henkilöstön työssäjaksamiseen, ja miten henkilöstön työssäjaksamista voidaan tukea.	Varhaiskasvatus on pitänyt tarkasti kiinni siitä, että varhaiskasvatustalua noudatetaan henkilöstömitoituksen ja rakenteellisen tuen osalta (varhaiskasvatustalaki 35 §) eli jos päiväkotiryhmässä on yksikin tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettu huomioon ryhmän lasten taikka työntekijöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Varhaiskasvatustalain uudistukset tukeen liittyvät tulivat voimaan 1.8.2022 ja on vaikuttanut siten, että varhaiskasvatuksen työntekijöiden määrä ja henkilöstökulut ovat kasvaneet. Työntekijöiden määrän kasvulla on haluttu vahvistaa myös työntekijöiden työssäjaksamista. Varhaiskasvatuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota pitkiin sairauspoissaoloihin, jotka kohdistuvat jo pidemmän aikaa varhaiskasvatuksessa työssä olleisiin (fyysiset pulmat) sekä lyhyempiin sairauspoissaoloihin, jotka kohdistuvat vastavalmistuneisiin ja muutaman vuoden töissä olleisiin varhaiskasvatuksen työntekijöihin (työelämän haasteellisuus sekä uupuminen). Menetelminä on ollut ja on edelleen työntekijän ja esihenkilön kahdenkeskisten keskustelujen tehostaminen ja vahvistaminen sekä toimintakulttuurin muuttaminen (yhdessä tekeminen ja kehittäminen).
Ilahduttavaa on, että valtakunnallisesti näkyvä pula varhaiskasvatuksen ammattilaisista ei näy Joensuussa, vaan varhaiskasvatuksen avoimiin työpaikkoihin on päteviä hakijoita ja sijaisia on löydetty hyvin. Henkilöstön hyvinvoinnista on pidettävä huolta, jotta tilanne säilyy samanlaisena.	Kiitos huomiosta. Tähän tilanteeseen on vaikuttanut tiivistynyt yhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa, rekrytoinnin tehostaminen (messut, jatkuva rekrytointi ja erilaiset vierailut oppilaitoksissa) ja koko Varhaiskasvatuspalvelujen aktiivinen kehittäminen: varhaiskasvatuksessa on ollut tekemisen meininki. Yksiköissä on myös panostettu sijaisten ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Lisäkasvatusvastuulliset ja noin 90 avustajaa ovat tukeneet työntekijöiden työssäjaksamista ja laadukasta toimintaa.
Hankerahoituksella palkatut varhaiskasvatusmitoituksen ulkopuoliset työntekijät, lumikit ja lumiukot, (6–7 henkilöä) on hyvä esimerkki päiväkodin arkea tukevasta toiminnasta, jollaista tarvittaisiin enemmän ja jolla voidaan saavuttaa vaikuttavia tuloksia lasten ryhmäytymisen ja taitojen kehittymisen edistämiseksi.	Kyllä, mutta heidän palkkauksensa on kiinni valtion hankerahoituksesta (Tasa-arvoraha), joka vaihtelee vuosittain. Tasa-arvorahalla on palkattu myös suurin osa varhaiskasvatuksen avustajista vuonna 2022. Vuodelle 2023 Tasa-arvoraha varhaiskasvatukselle pieneni yli miljoona euroa.

Päiväkotiryhmillä tulisi olla käytettävissä asianmukaiset tilat. Tarkastuslautakunta kysyy, miten päiväkotien tilakysymys voitaisiin ratkaista niin, ettei päiväkotiryhmiä jouduttaisi perustamaan liikuntasaleihin.	Varhaiskasvatuksessa ei voi tarkastella vain syntyvyyslukuja, vaan on seurattava myös osallistumisastetta, kun lasketaan ja ennustetaan varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta. Varhaiskasvatuksen sisäiset muutokset vaikuttavat halukkuuteen osallistua varhaiskasvatukseen, kuten kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa tuli esille. Jotta saliryhmiä ei jouduttaisi perustamaan, pitäisi lapsiryhmiin jättää tyhjiä paikkoja paineisille alueille, mutta se ei ole mahdollista, koska kaikki varhaiskasvatuspaikat tarvitaan käyttöön. Tyhjien paikkojen jättäminen olisi myös taloudellisesti haasteellista. Päiväkotia, joka olisi vain ”puoliksi täynnä” ja joka toimisi ”paineventtiilinä” ei ole taloudellisesti mahdollista pitää. Varhaiskasvatukseen liittyy myös tietty sykliisyys eli vapaita paikkoja on ollut aina paremmin syksyn toimintakaudella, kun taas joulun jälkeen kaikki varhaiskasvatuspaikat ovat käytössä. Tosin tämä sykliisyys on hieman vaimentumassa, sillä vapaita paikkoja syksyisin on aikaisempaa vähemmän. Varhaiskasvatus on esittänyt palveluverkko selvityksen ja investointitarpeensa vuosille 2025–2030, jotka perustuvat alueella syntyneisiin ja asuviin lapsimääriin.
Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että hankkeisiin osallistumista arvioidaan varhaiskasvatuksessa entistä tarkemmin	Varhaiskasvatuksessa keskitytään nyt Joensuun uuden varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen, joka otettiin käyttöön 1.8.2022. Tässä uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on useita toimintaan liittyviä tavoitteita ja toimintatapoja, joita on vahvistettava ja tehostettava. Varhaiskasvatus pitää tärkeänä sitä, että hankehalukkuus nousee varhaiskasvatuksen sisältä ja varhaiskasvatus päättää itse, mihin hankkeisiin on tarkoituksenmukaista osallistua ja onko sillä resursseja osallistua (ei saa viedä jaksamista perustehtävästä).
Kesäajan hoitoaikavarausten osalta tarkastuslautakunta suosittelee avointa tiedotusta hukkakäytöstä syntyvästä turhasta kustannuksesta, joka olisi muutoin käytettävissä varhaiskasvatuksen palvelutason parantamiseen.	Kyseisestä asiasta toteutettiin juttu Karjalaisessa sekä sosiaalisessa mediassa (Joensuu – kaupunki Idässä) maaliskuussa 2023. Lisäksi huoltajille laitettiin aiheesta suoraan viesti Daisy-ohjelman kautta. Näin toimimme jatkossakin.
Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupungin kasvustrategia liitetäisiin varhaiskasvatukseen ja arvioitaisiin, miten varhaiskasvatuksen kautta Joensuusta saataisiin entistä houkuttelevampi paikka lapsiperheille.	Jotta varhaiskasvatus toimii edelleenkin Joensuun vetovoimatekijänä, on tärkeää huolehtia varhaiskasvatuksen laadusta. Varhaiskasvatuksen laatu syntyy työntekijöiden ammattitaidosta (myös täydennyskoulutuksesta on huolehdittava, vaikka talous asettaakin haasteita), motivaatiosta ja jaksamisesta.

Kulttuuripalvelut, s. 56 -57

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Joensuun kulttuuritoiminnoissa on menty hyvään suuntaan, mutta kulttuuritoimijoiden yhteistyötä tulisi edelleen kehittää. Eri kulttuuritoimijat tulisi saattaa tiiviimmin yhteen ja löytää toinen toistaan tukevia yhteistyömuotoja.	Kulttuuritoimijoiden yhteistyötä ja keskinäistä törmäyttämistä on tehty Kulttuurin Unelmavuoden mahdollistamana vuosien 2022-2023 aikana. Hankkeen toimijakenttää pyritään pitämään yllä hankkeen jälkeenkin. Myös keskustelutilaisuus vapaana foorumina järjestettiin toukokuussa kulttuuripalveluiden aloitteesta, jossa toimijat tapasivat toisiaan ja keskusteltiin yhdessä kulttuurin tärkeydestä.
Kulttuuripalveluiden toteuttaman kuntalaiskyselyn perusteella kulttuuripalveluissa kehitettävää on erityisesti mielenkiintoisessa ja monipuolisessa tarjonnassa sekä palvelujen ajankohdissa sekä aukioloajoissa.	Kulttuuritarjontaa pyritään kehittämään yhä enemmän mielenkiintoiseen ja monipuolisempaan suuntaan. Kirjasto- ja museopalveluiden sisältötuotanto on jo monimuotoisempaa kuin aikaisemmin. Kulttuurin Virta mahdollistaa monipuolisen kulttuurikattauksen lapsille ja nuorille. Joensuun kaupunki tarvitsee konserttisalin, joka mahdollistaa ulkopuolisten toimijoiden konserttikiertueet kaupunkiin. Joensuun kulttuurillinen imago nousee entisestään ja tuloa saadaan vuokratuotoina, lipunmyyntiprovisioina sekä asiakaskunnan kerrannaisvaikutusten kautta hyödyntämään koko kaupunkia.
Kaupungin toteuttamassa ja kaupungin tukemassa kulttuuritoiminnassa tulee ottaa kaikki palveluiden käyttäjät tasapuolisesti huomioon. Myös erinäisten ilmaislippujen jakamisessa tulee huomioida kuntalaiset tasapuolisesti.	Kulttuuripalveluiden kumppanuussopimuksiin sisältyy vapaa pääsyiset ohjelmistot sekä tulosalue pyrkii mahdollistamaan ilmaisia kulttuuririentoja jokaisen yksikkötoimijansa (kirjasto- ja museopalvelut, konservatorio, kansalaisopisto, muu kulttuurityö, lastenkulttuuri, kaupunginorkesteri) kautta.

Työllisyyspalvelut, s. 58 -59

Työllisyyden edistämiseksi on pyritty löytämään erilaisia keinoja, ja työllisyystavoitteissa on pääosin menty parempaan suuntaan. Selvää kuitenkin on, että työttömyysaste ei ole laskenut tavoitellussa vauhdissa ja uusia keinoja työttömyyden vähentämiseksi on edelleen löydettävä. Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että Taitamon ja Ohjaamon palveluiden tarjonta pitäjillä supistui.	Työllisyyden edistämisen mahdollisuudet ovat riippuvaisia talouden ja avoimien työpaikkojen kehityksestä sekä palvelujärjestelmän toimivuudesta. Työllisyyden edistämisen haasteena on ollut työllisyystoimijoiden laaja kenttä ja useat vastuutahot, jotka ovat osaltaan aiheuttaneet tehottomuutta toimintaan. Lainsäädäntö ja rahoitus sekä maksuvastuu esimerkiksi työmarkkinatuen kuntaosuudesta ei ole tukenut työttömyyden varhaista katkeamista. Vallitseva tilanne tulee muuttumaan TE-palvelujen siirtyessä valtiotoimijalta kunnalle vuoden 2025 alussa. Kaupunki on kehittänyt vaikuttavia työllisyyspalveluita muun muassa ESR-hankkeissaan sekä Taitamo-toimintana. Pyrkimyksenä on, että hankkeiden kehittämiä palveluita pystytään osin säilyttämään kaupungin työllisyyspalvelujen perustoimintana. Työllisyyspalvelut ovat kokeilleet ja järjestäneet Taitamo-toimintaa pitäjäalueilla. Kokeilujen jatkomahdollisuuksia on arvioitu asiakasmäärien ja resurssien puitteissa. Tällä hetkellä Taitamo-toimintaa järjestetään Joensuun kantakaupungin kahdessa toimipisteessä sekä Enossa.
Työttömyysjakson hetkellisen katkaisemisen tilalle tulisi löytää pidempikestoisia keinoja. Työmarkkinoilla on nähtävissä selvä kohtaanto-ongelma, kun avointen työpaikkojen määrä kasvaa, mutta työ ja työntekijät eivät kohtaa. Osittain syynä voi olla työn vähäinen houkuttelevuus, toisaalta osaamistaso- tai kielitaitovaatimukset. Osaamista voidaan rakentaa myös työssä oppimalla, ja entistä paremmin tulisi tunnistaa tehtävät, joissa voitaisiin laskea esimerkiksi osaamis- ja kielitaitovaatimuksia.	Kaupungin ESR-hankkeiden tehtävänä on ollut tukea asiakkaita löytämään ratkaisuja työvoimapoliittisiin tilanteisiinsa. Ratkaisuita ovat muun muassa työ avoimilta työmarkkinoilta, tutkintoon johtava koulutus, toimeentulon mahdollistava yrittäjyys sekä eläke. Palveluita on tarjottu myös työnantajille esimerkiksi maksamalla työllistämisen kuntalisää ja tarjoamalla tukea eri taustoista tulevien työntekijöiden rekrytointeihin. Taitamo-toiminnan kautta on parannettu asiakkaiden työelämävalmiuksia työkokeilujen ja palkkatukityön avulla sekä hyödynnetty osaamista kehittävää Paikko-mallia.

Kaupungin julkisen liikenteen tulee tukea työpaikoille pääsyä ja julkisen liikenteen aikataulut tulee järkevöittää toimivammiksi.	Yritysten tarpeita on selvitetty vuoden 2022 ja 2023 aikana osana Traficommin myöntämää koronaelvytysrahoitusta. Lisäksi keväällä 2023 oli kaupungin verkkosivuilla avoinna yrityksille suoraan suunnattu joukkoliikennekysely. Yritysten vastausaktiivisuus on ollut harmillisen vähäistä, mutta saatujen vastausten sisältämät toiveet huomioidaan mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi joukkoliikenneaikatauluja suunniteltaessa ollaan yhteydessä suoraan alueen suurimpiin työnantajiin, että eri tarpeet voitaisiin huomioida mahdollisimman hyvin.
TE-uudistus tulee merkittävästi vaikuttamaan työllisyyspalveluihin, mutta myös koko kaupungin toimintaan ja talouteen vuodesta 2025 alkaen. TE-palvelut tulee järjestää niin, että kannuste työttömyyden vähentämiseksi ja pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseksi säilyy ydintavoitteena ja palvelut voidaan tuottaa taloudellisesti tehokkaasti suhteessa valtion rahoitukseen.	Siirtyvien TE-palvelujen järjestämiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä maakunnan kuntien kesken huomioiden nykytilanteeseen nähden vähenevä valtionosuus. Lakisääteisten palvelujen lisäksi kehitetään työllisyyden ekosysteemiä, joka yhdistää eri toimijoiden tuottamia työllisyys- ja elinvoimapalveluita asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi. Toiminta tähtää työttömyyden ennaltaehkäisyyn ja yritysten työvoimatarpeiden täyttämiseen.

Kaupungin tilat ja korjaushankkeet, s. 59 – 63

Kaupungin tyhjen tilojen määrää voidaan pitää huolestuttavana. Suurin osa tiloista on purettavia tai myynnissä. Myytävien kohteiden osalta riskinä on niiden vähäinen houkuttelevuus ostajille erityisesti pitkään tyhjänä olleiden kiinteistöjen kohdalla.	Tilojen tarve on muuttunut viimeisten vuosien aikana erilaisten toiminnallisten muutosten ja työtapamuutosten takia. Kaupunki pyrkii aktiivisesti myymään sellaiset toimitilat, joita kaupunki ei itse tarvitse. Heikkokuntoiset toimitilat, joilla ei myyntimarkkinoilla ole menekkiä, pyritään purkamaan.
Jotta kaupungin kiinteistöistä voidaan pitää hyvää huolta myös tulevina vuosina, tulee kaupungin investoinnit mitoittaa kestävällä tasolla myös korjausvelan näkökulmasta. Mitä suurempi investointitaso on, sitä suurempi on myös korjausvelka.	On huomattava, että korjaus- ja korvausinvestoinnit ovat merkittävä osa investointiohjelmaa ja määrittävät omalta osaltaan investointitasoa. Näin ollen investointitason suuruus ei ole suoraan verrannollinen korjausvelan suuruuteen.

Kaupungin toimitilainvestointien valmistelu ja seuranta on hallintosäännössä vastuutettu omistajaohjausjaostolle. Tarkastuslautakunta suosittaa, että seuraavassa hallintosääntömuutoksessa harkittaisiin toimitila-asioden siirtoa esimerkiksi erilliselle toimielimelle.	Tällä hetkellä toimitila-asioista vastaa pääosin kaupunkirakennelautakunta ja vain investoinnit niiden merkittävän talousarviovaikutuksen vuoksi ovat omistajaohjausjaoston vastuulla. Pelkästään toimitila-asioihin keskittyvän toimielimen perustaminen ei ole tarkoituksenmukaista toimielimen käsittelyyn tulevan asiamäärän vähäisyyden ja kaupunkikokonaisuudesta eriytymisen näkökulmista.
Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen on kaupungille toisaalta uhka, toisaalta mahdollisuus. Yhtiöittämisellä kiinteistöt siirtyvät pois kaupungin taseelta, ja samalla siirtyvät pois kiinteistöihin liittyvät kustannukset ja korjausvelka. Edellä mainitut eivät kuitenkaan siirry pois kaupunkikonsernin vastuulta. Uhkana on kiinteistöyhtiölle asetettavat tuottovaatimukset ja se, miten sote-kiinteistöjen vuokrataso saadaan pidettyä kannattavana, mutta kilpailukykyisenä.	Hyvinvointialuelainsäädännön mukaan kunnan ei ole mahdollista tuottaa suoraan tukipalveluita hyvinvointialueella. Näin ollen sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen tai myynti ovat ainoat vaihtoehdot.
Sirkkalan liikkumiskeskuksen korjaushankkeen puutteellisesta ennakkovalmistelusta johtuen kustannustaso on noussut huomattavasti alkuperäisestä arviosta. Osittain syynä on yleinen rakentamisen hintatason nousu, mutta hankkeen suunnitteluvaiheessa tehtiin myös virheitä, jotka näkyvät nyt hankkeen kustannuksissa. Vaihtoehtoisia rakennustapoja ja laskelmia tulisi tehdä laajemmin hankesuunnitelma-vaiheessa, jotta voidaan perusteellisemmin arvioida, saneeraako kaupunki tiloja vai onko tarkoituksenmukaisempaa rakentaa uusia. Saneerauskohteissa riskianalyysi tulee tehdä perusteellisemmin ja yllätyksiin varata alun perinkin jo riittävästi määrärahaa. Tilojen tulevat käyttäjät ja heidän tarvitsemansa resurssit tulee huomioida hankesuunnitelmaa tehtäessä, eikä vasta rakennusvaiheessa, jolloin lisätoista aiheutuu merkittäviä kustannuksia. Hankkeesta tulee ottaa oppia ja muuttaa toimintatapoja seuraavia hankkeita suunniteltaessa ja toteutettaessa.	Sirkkalan liikkumiskeskuksen hankkeessa esiin tulleet haasteet on käsitelty ja toimintatapoja jo kehitetty.

Tämän kaiken perusteella tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita rakennushankkeiden kustannuslaskentaan ja hankkeiden alkuperäisten kustannusarvioiden nousuun hankkeiden toteutusvaiheessa suhteessa alkuperäiseen talousarvioon. Tarkastuslautakunta suosittelee parempaa seurantaa ja valtuuston informointia esim. kvartaaleittain koskien sekä hankkeiden toteuttamista että niiden rahoitusta.	Tämänhetkisessä maailmantilanteessa rakennushankkeiden kustannuslaskenta on ollut erittäin haastavaa, koska rakennuskustannusten nousun ennakointi on ollut vaikeaa. Toimitilahankkeissa yksi kustannuksia nostanut tekijä (ennen vuotta 2022 tehdyt hankesuunnitelmat) on ollut hankesuunnittelun jälkeen esille tulleet muutostarpeet ja toimintatapoja on jo kehitetty siten, että hankkeen sisältö ei muuttuisi hankesuunnitelman jälkeen. Investointien toteutuminen raportoidaan omistajaohjausjaostolle ja kaupunkirakennelautakunnalle kuukausittain osana talouden seurantaa. Lisäksi investoinnit raportoidaan osana neljännesvuosittain tehtävää osavuositarkastusta, joka menee tiedoksi myös kaupunginvaltuustolle. Seurantaa ja raportointia em. tavalla voidaan pitää riittävänä.
Erityisesti Hammaslahden urheilukentän peruskorjaus osoittaa, että kaupungin tulee tilaajana valvoa tarkemmin korjaushankkeiden toteuttamista. Jo suunnitteluvaiheessa olisi tärkeää ottaa mukaan käyttäjät, jotta käyttäjien tarpeet voidaan aidosti ottaa huomioon jo hankkeita suunniteltaessa. Käyttäjillä voi myös olla erityisosaamista, jota ei muuten osattaisi huomioida suunnitelmia tehtäessä.	Hammaslahden urheilukentän toteutuksessa ilmenneet puutteet on korjattu urakoitsijan toimesta. Suunnitteluvaiheessa käyttäjien edustajat ovat olleet mukana ja tätä toimintaa tullaan jatkossa kehittämään edelleen.
Tarkastuslautakunta on huolissaan henkilöstöresurssien riittävyydestä erityisesti valvontaviranomaisten osalta.	Valvontaresursseina käytetään kaupungin oman henkilöstön lisäksi ostopalveluita, joita on ollut kohtuullisen hyvin saatavana. Rakentamisen valvontatarpeen määrä vaihtelee usein paljonkin kalenterivuoden aikana, joten ostopalveluiden käyttö mahdollistaa resurssin optimaalisen kohdentamisen.

Ikäihmisten hyvinvointia edistävä toiminta, s. 64

Ruplan ja Sataman toiminta on aktiivista ja ikäihmisten ennaltaehkäisevää toimintaa edistävää. Erityisesti Sataman osalta järjestöt ovat olennaisessa roolissa toiminnan järjestämisessä, ja toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi on huolehdittava järjestöavustuksista tiedotamisesta järjestöille. Yhteistyön lisääminen järjestöjen välillä sekä toiminnan avoimuus ovat tärkeitä, jotta uusia henkilöitä saadaan mukaan toimintaan.	Kaupungin ja järjestöjen sekä järjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseen on toukokuussa 2023 käynnistetty hanke, jossa kehitetyt toimintamallit jäävät pysyvästi voimaan sekä osaksi järjestöyhdyshenkilön tehtäväkuvaa.
Kestävän talouden ja elinvoiman yhtenä tavoitteena on, että vuoteen 2025 mennessä ikäihmisten kohtaamispaikkojen määrä kasvaa tai vähintäänkin säilyy ennallaan. Vuoden 2022 aikana kohtaamispaikkojen määrä lisääntyi yhdellä, ja tällä hetkellä eri puolilla kaupunkia on 13 ikäihmisille suunnattua kohtaamispaikkaa. Kohtaamispaikkojen toiminnassa olisi suositeltavaa järjestää ikäihmisille enemmän ohjattua liikuntaa.	Kohtaamispaikoista valtaosa on järjestöjen ylläpitämiä, joihin järjestöt yhteistyökumppaneineen tuottavat toiminnan ikäihmisten toiveiden pohjalta.

Vammais- ja vanhusneuvostojen toiminta, s. 65

Tarkastuslautakunta esittää pohdittavaksi, kuinka ikäihmisten ja vammaisten ääni saadaan aidosti kuuluviin kaupungin palveluita suunniteltaessa.	Joensuun osallisuusohjelman yhtenä toimenpiteenä valmistuu YAMK-opinnäytetyö, jossa selvitetään vanhus- ja vammaisneuvostojen hyviä käytäntöjä ja kehitetään yhteistyötä hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten kanssa.
Kaupunkistrategian osallisuuden, menon ja meiningin Joensuun yhtenä tavoitteena on, että toimimme ikäihmisten turvallisen ja aktiivisen arjen edistäjänä. Tarkastuslautakunta ei kuitenkaan tunnista talousarviossa asetetuissa tavoitteissa juurikaan strategiatavoitetta edistäviä tavoitteita ja kysyy, miten ikäihmisten huomiointi näkyy aidosti tavoitteissa ja kaupungin toiminnassa.	Sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä maakunnallisiksi, on suurin osa kaupungin palveluista ns. universaaleja palveluita eli tarkoitettu kaikille asukkaalle. Palvelujen suunnittelussa pyritään huomioimaan eri käyttäjäryhmien tarpeita. Kaupunki tekee yhteistyötä ja avustaa järjestöjä, jotka toimivat ikäihmisten parissa.
Luottamushenkilöiden palkkio- ja matkustussäännön mukaan vanhusneuvostolla ja vammaisneuvostolla voi olla enintään 9 kokousta vuodessa. Lisääntyneen työmäärän vuoksi kokousmäärä ja palkkiokäytäntö tulee arvioida uudelleen.	Asiasta on neuvoteltu neuvostojen sihteerien kanssa ja tarvittaessa tehdään muutokset seuraavan luottamushenkilöiden palkkio- ja matkustussäännön päivittämisen yhdessä. Vammais- ja vanhusneuvoston sihteerien kanssa on sovittu, että mikäli neuvostoille tulee pakottava tarve kokoontua enemmän kuin 9 kertaa (esim. pyydetyn lausunnon antaminen) maksetaan kokouspalkkiot pidetystä kokouksesta.

Hyvinvointialueuudistus, s. 66-67

Hyvinvointialuevalmistelu sujui Joensuun kaupungin näkökulmasta suunnitellusti. Toiminnallisesti uudistus vaikutti kaupungilla lähinnä kuntouttavaan työtoimintaan ja logistiikan palveluiden siirtoon Polkka – Pohjois-Karjalan tukipalvelut Oy:lle.	Tarkastuslautakunnan huomiot ovat totta.
Jatkon kannalta keskeisessä roolissa on yhteistyö hyvinvointialueen ja kaupungin välillä alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. On tärkeää tunnistaa erilaiset vastinparit ja sopia yhteistyössä noudatettavat menettelytavat.	Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on yhteistyössä Pohjois-Karjalan kuntien sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kanssa valmistelut yhteistyösopimuksen, jossa sovitaan yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista, työnjaosta ja tiedonkulusta. Joensuun kaupunginhallitus hyväksyi sopimuksen 17.4.2023 § 140.
Rahoituksen näkökulmasta uusi rahoitusmalli on haastava sekä kunnille että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaupungin tulee huolehtia, että vuosien 2021 ja 2022 sote-kulut tulevat oikein ilmoitetuksi Valtiokonttorille/valtiovarainministeriölle.	Tarkastuslautakunnan huomio rahoitusmallin haastavuudesta on aiheellinen. Palveluluokkakohtaiset kustannukset on raportoitu Valtiokonttorille ko. raportointia koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Sote-siirtolaskelmien tietoja oikaistaan lisäksi erillisen kunnille ja kuntayhtymille kohdennetun kyselyn perusteella.

Konserniyhteisöjen ohjaus, s. 68-75,

Itä-Suomen Liikuntaopisto Oy

Tavoite: yhtiön järjestämä liikunta-alan koulutus on Suomen kärkeä.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin epätasaisuudesta on aiheellinen. Mittarina on talousarviossa mainittu ”opiskelijavuosien määrä/v”, mutta ei tavoitetasoa. Toteutuma on raportoitu opiskelijavuosikertymä. Mittaria ja tavoitetasoa selkiytetään tulevan talousarvioon tavoitteiston laadinnassa.
Tavoite: Yhtiö tukee kaupungin asukkaiden hyvinvointia ennaltaehkäisevästi ja tarjoaa mahdollisuuksia oman hyvinvoinnin edistämiseen.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin epätasaisuudesta on aiheellinen. Mittarina on talousarviossa mainittu ”palvelutoimintaan osallistuneiden henkilömäärä”, mutta ei tavoitetasoa. Toteutuma on todettu, että ”palvelutoiminnan ja VST-koulutuksen muutosten sekä tilastoinnin haasteellisuuden takia mittari ei ole tarkoituksenmukainen ja sitä muutetaan vuodelle 2023”.
Tavoite: Yhtiö on vahvasti mukana Urheilukaupunki Joensuu -kehitysohjelmassa.	Tähän tavoitteeseen ei ole talousarviossa asetettu mittaria tai tavoitetasoa. Tavoitteen tarkoituksena on ollut viestiä vahvasti tytäryhtiöiden suuntaan konsernistrategian sekä sen toimeenpano-ohjelmien merkityksestä. Toimeenpano-ohjelmien merkitys tuodaan jatkossa esiin tavoite- ja tulossopimusten kautta.

Opiskelija-asunnot Oy Joensuun Elli

Tavoite: Yhtiö palvelee opiskelijoita kilpailukykyisin asumisratkaisuin. Soluasuntojen määrä sopeutetaan vastaamaan kysyntää.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin epätasällisyydestä on aiheellinen. Mittarina on talousarviossa mainittu ”Tilojen käyttöaste on korkea ja asuntoverkko vastaa kysyntää. Soluasuntojen ja muiden asuntojen käyttöaste.”. Mittarille ei ole talousarviossa asetettu tavoitetasoa. Toteutmana on raportoitu soluasuntojen -, muiden asuntojen sekä kaikkien asuntojen käyttöasteet. Mittaria ja tavoitetasoa selkiytetään tulevan talousarvion tavoitteiston laadinnassa.
Tavoite: Yhtiö toteuttaa omalta osaltaan asuntopoliittista ohjelmaa.	Tähän tavoitteeseen ei ole talousarviossa asetettu mittaria tai tavoitetasoa. Tavoitteen tarkoituksena on ollut viestiä vahvasti tytäryhtiöiden suuntaan konsernistrategian sekä sen toimeenpano-ohjelmien merkityksestä. Toimeenpano-ohjelmien merkitys tuodaan jatkossa esiin tavoite- ja tulossopimusten kautta.

Joensuun Pysäköinti Oy

Tavoite: Yhtiö edistää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta. Yhtiö edistää toiminnallaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.	Tarkastuslautakunnan huomio raportoinnin epätasällisyydestä on aiheellinen. Yhtiön raportoinnista ei selviä, onko energiatehokkuutta parannettu. Energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden toteutus-aikataulu on venynyt mm. korkeiden rakennuskustannusten vuoksi. Suunnitellut toimenpiteet ovat tällä hetkellä toteutuksessa.
--	--

Puhas Oy

Tavoite: Yhtiö edistää toiminnallaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin raportoinnin epätasällisyydestä on aiheellinen. Mittarina on mainittu ”toteutetut toimenpiteet ja niiden vaikutukset”. Toimenpiteiden vaikutuksia ei kuitenkaan ole raportoitu. Raportointiin kiinnitetään erityistä huomiota kuluvan vuoden tilinpäätöksessä.
Tavoite: Yhtiö toimii yhteistyökumppanina uusien bio- ja kiertotalousliikemahdollisuuksien edistämiseksi.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin raportoinnin epätasällisyydestä on aiheellinen. Mittarina on mainittu ”toteutetut toimenpiteet ja niiden vaikutukset”. Toimenpiteiden vaikutuksia ei kuitenkaan ole raportoitu. Raportointiin kiinnitetään erityistä huomiota kuluvan vuoden tilinpäätöksessä.

Joensuun yrityskiinteistöt Oy

Tavoite: Yhtiö tuo lisäarvoa yrittäjäyyskaupunki Joensuulle.	Tähän tavoitteeseen ei ole talousarviossa asetettu mittaria tai tavoitetasoa. Tavoitteen tarkoituksena on ollut viestiä vahvasti tytäryhtiöiden suuntaan konsernistrategian sekä sen toimeenpano-ohjelmien merkityksestä. Toimeenpano-ohjelmien merkitys tuodaan jatkossa esiin tavoite- ja tulossopimusten kautta.
Tavoite: Yhtiö edistää Joensuussa jo toimivien ja meille sijoittuvien uusien yritysten kilpailukykyä tarjoamalla vetovoimaisia toimitiloja.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin raportoinnin epätasällisyydestä on aiheellinen. Mittarina on mainittu ”kilpailukykyinen vuokrataso”. Vuokratasoa ei kuitenkaan ole raportoitu. Raportointiin kiinnitetään erityistä huomiota kuluvan vuoden tilinpäätöksessä.

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy

Tavoite: Yhtiö toimii merkittävänä alueen asiantuntija-ammattien kouluttajana sekä työ- ja elinkeinoelämän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteuttajana.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin epätasällisyydestä on aiheellinen. Mittarina on talousarviossa mainittu ”valmistuneiden määrä”, mutta ei tavoitetasoja. Toteutuma on raportoitu valmistuneiden määrät (Amk + Yamk). Mittaria ja tavoitetasoa selkiytetään tulevan talousarvioon tavoitteiston laadinnassa.
Tavoite: Alueen kehittämiseen suunnattu TKI-toiminta.	Tarkastuslautakunnan huomio mittarin epätasällisyydestä on aiheellinen. Mittarina on talousarviossa mainittu ”TKI-rahoitus”, mutta ei tavoitetasoa. Toteutuma on raportoitu TKI-rahoituksen määrä. Mittaria ja tavoitetasoa selkiytetään tulevan talousarvioon tavoitteiston laadinnassa.
Tavoite: Yhtiö luo kasvun mahdollisuuksia ja tuo merkittävää lisäarvoa opiskelijakaupunki Joensuulle.	Tähän tavoitteeseen ei ole talousarviossa asetettu mittaria tai tavoitetasoa. Tavoitteen tarkoituksena on ollut viestiä vahvasti tytäryhtiöiden suuntaan konsernistrategian sekä sen toimeenpano-ohjelmien merkityksestä. Toimeenpano-ohjelmien merkitys tuodaan jatkossa esiin tavoite- ja tulossopimusten kautta.

Tytäryhtiöiden tavoitteiden asetantaa on kehitetty talousarviossa 2022 siten, että kaikille strategiseksi määritellyille tytäryhteisöille on asetettu yhtiökohtaiset kaupungin strategiasta johdetut tavoitteet sekä talouden tavoitteet. Tavoitteita on asetettu tarkemmalla tasolla yhtiöiden kanssa solmituilla tavoite- ja tulossopimuksilla, jotka omistajaohjausjaosto hyväksyy	Tarkastuslautakunnan kommentti on huomioitu.
Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että tytäryhteisöiden tavoiteasetantaa talousarviossa on kehitetty. Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että talousarviotavoitteille asetetut mittarit ovat osin hyvin epätarkkoja tai tavoitetaso ei selviä niiden perusteella, eikä tavoitteiden toteutumista pystytä näin ollen kaikilta osin arvioimaan. Tavoitteiden toteutumisen raportoinnista ei myöskään kaikilta osin selviä, onko tavoitteissa onnistuttu vai ei. Tältä osin tarkastuslautakunta toivoo tavoitteiden ja mittarien asettamisen ja niistä raportoinnin olevan jatkossa tarkempaa.	Tarkastuslautakunnan huomio mittareiden ja varsinkin niiden tavoitetasojen epätasaisuudesta on aiheellinen. Kuten edellä on todettu, talousarvion tavoitteiden, mittareiden ja mittareiden tavoitetasojen asettamiseen tullaan jatkossa kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Myös raportoinnin tarkkuuteen kiinnitetään huomiota.
Joensuun Satama Oy:n osalta tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhtiön toimintakyky pystytään varmistamaan myös tulevaisuudessa ja hallintopalvelut seuraavat yhtiön tilannetta aktiivisesti.	Ukrainan sota on vaikuttanut erittäin negatiivisesti kaikkien Saimaan alueen satamayhtiöiden liiketoimintaan. Joensuun Satama Oy:n tilannetta seurataan tarkasti ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään tarpeen mukaan.
Tarkastuslautakunta kysyy, mistä Karelia Ammattikorkeakoulu Oy:n alijäämä on muodostunut ja miten yhtiön taloudellinen tilanne saadaan käännettyä ylijäämäiseksi.	Merkittävimmät alijäämään vaikuttaneet erät olivat liikevaihto ja henkilöstökulut. Karelian liikevaihto oli 0,6 milj. euroa budjetoitua pienempi, joka johtui osin koronan vaikutuksista sekä helmikuussa 2022 alkaneesta Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaa vastaan. Sota vaikutti merkittävästi ammattikorkeakoulun toimintaan yhteistyön loppuessa Venäjän kanssa. Henkilöstökulut ylittivät budjetin 0,8 milj. Ylitys johtui ennakoitua suuremmasta kunta-alan palkkasopimuksesta. Vuosi 2022 oli yhtiölle haasteellinen ja yhtiö tekikin keväällä 2023 strategian väliarvioinnin. Yhtiö vastaa toiminnallaan edelleen jatkuvan muutoksen vaatimaan vahvaan koulutuspohjaan ja osaamisen nopeaan päivittämiseen. Lisäksi Karelian tutkintokoulutus laajenee edelleen vuonna 2023. Uusina koulutuksina käynnistyvät toimintaterapeuttikoulutus ja englanninkielinen tietotekniikan (Information Technology) koulutus. Yhtiön taloudellista tilannetta seurataan aktiivisesti.

Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy, onko tarkoituksenmukaista, että Puhas Oy kaupungin tytäryhtiönä tekee merkittävää liikevoittoa, vaikka yhtiöjärjestyksen mukainen toiminnan tarkoitus ei ole voiton tuottaminen. Tulisiko voiton näkyä sen sijaan pienempinä asiakasmaksuina kuntalaisilta?	Mennyt vuosi 2022 oli yhtiölle taloudellisesti selvästi ennakoitua parempi. Tämä johtui pääosin poikkeuksellisen korkeasta sähkön hintatasosta, jonka vaikutuksesta Riikinvoiman sähkön myynnistä saadut tulot kasvoivat ennakoitua suuremmiksi. Yleisesti ottaen yhtiön toimintaa ja vastuita tulee tarkastella yksittäistä vuotta pidemmällä aikajänteellä. Kaupunginhallitus onkin esittänyt yhtiölle lausunnossaan (Kh 5.12.2022) toiveen pidemmän aikavälin suunnitelman laatimista jätetaksojen kehityksestä. Suunnitelmaa laaditaan parhaillaan. Kunnallista jätetaksan laadintaa koskevan ohjeistuksen mukaan jätetaksan mahdollinen tuotto tulee aina ensisijaisesti käyttää jätehuoltopalveluiden kehittämiseen ja tuottamiseen. Näin toimitaan myös Puhas Oy:ssä.
Tarkastuslautakunta on tyytyväinen tytäryhteisöjen henkilöstötytyväisyydestä tuloksiin siltä osin kuin tuloksia on tarkastuslautakunnalle esitelty.	Tarkastuslautakunnan kommentti on huomioitu.
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että omistajapoliittinen ohjelma saadaan uudistettua vuoden 2023 aikana ja samalla kaupunki uudelleen arvioi omistamisen lähtökohdat sekä strategiset omistukset.	Omistajapoliittisen ohjelman uudistaminen aloitetaan vuoden 2023 aikana.

Yhteenveto tilivuoden 2022 arvioinnista, s. 76-77

Tilikausi 2022 oli kaupungin talouden kannalta vaikea ja toteutui 6,8 milj. euroa alijäämäisenä. Talouden negatiiviseen kehitykseen vaikutti erityisesti Ukrainan sota, koronatilanne, inflaatio, rahastojen heikko kehitys sekä Siun soten alijäämien kattaminen sekä palkkaharmonisointi. Koko konsernin alijäämäksi muodostui 21 milj. euroa.	Tarkastuslautakunnan huomiot ovat tilinpäätöksen mukaisia.
Siun soten vuoden 2021 palkkaharmonisointiin kohdistuva osuus, 5,4 milj. euroa kirjattiin kaupungin kirjanpitoon olennaisen virheen korjauksena taseen kertyneen yli-/alijäämän oikaisuna. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaikki palkkaharmonisoinnista tehdyt varaukset ovat sote-kuluja. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaupungin tulee huolehtia, että vuosien 2021 ja 2022 sote-kulut tulevat oikein ilmoitetuksi Valtionkonttorille/ valtiovarainministeriölle.	Palveluluokkakohtaiset kustannukset on raportoitu Valtiokonttorille ko. raportointia koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Sote-siirtolaskelmien tietoja oikaistaan lisäksi erillisen kunnille ja kuntayhtymille kohdennetun kyselyn perusteella.

Katujen korjausvelan määrä nousi, ja vaikka kiinteistöjen korjausvelka hieman laski ja toteutui asetetun tavoitteen mukaisesti, on tarkastuslautakunta huolissaan korjausvelan suuresta määrästä. Kaupunki on hankkinut uusia tiloja, vaikka samalla vanhoja tyhjiä tiloja roikkuu kaupungin kiinteistösalkussa ja rasittamassa kaupungin taloutta. Kaupungin investointitason mitoittaminen kestäväällä tasolle myös korjausvelan näkökulmasta on tärkeää.	Korjausvelan määrä on katuverkon osalta kohtuullinen verrokkikaupunkeihin nähden ja toimitilojen osalta korjausvelkaa on viimeisen 10 vuoden aikana pienennetty merkittävästi. Toimitilojen käyttö pyritään optimoimaan käyttötärpeen mukaan ja usein tyhjiillään olevat tilat ovat kaupungin nykyiseen käyttötärpeeseen nähden heikosti sopivia ja lisäksi tiloissa on peruskorjaustarpeita. Aikaisemmin epäonnistuneet peruskorjaushankkeet nostavat toimialojen kynnystä käyttää peruskorjattuja toiminnallisesti heikompia tiloja, jonka vuoksi uudisinvestoinnit koetaan mielekkäämpänä ja toiminnan kannalta riskittömämpänä vaihtoehtona.
Eräiden kaupungin investointihankkeiden kustannustaso on noussut huomattavasti alkuperäisesti arvioista. Osittain syynä on yleinen rakentamisen hintatason nousu, mutta jo hankkeen suunnitteluvaiheessa tulisi tehdä enemmän vaihtoehtoisia arviointeja ja laskelmia eri rakennustavoista. Saneerauskohteiden osalta tulisi laatia kattavat riskianalysit. Myös tilojen tulevat käyttäjät olisi hyvä osallistaa entistä laajemmin hankesuunnitteluun, jotta myös käyttäjien tarpeet osataan huomioida jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.	Hankesuunnitteluvaihetta kehitetään siten, että hanke toteuttaa kaupunginvaltuuston hyväksymään strategiaa, talousarviota ja niihin liittyviä täydentäviä ohjelmia (mm. ilmasto-ohjelma). Hankkeen sisältö pyritään saamaan näiden vaatimusten jälkeen mahdollisimman toimiviksi käyttäjilleen. Loppukäyttäjän tarpeet (esim. liikuntatilat, kirjasto tai koulu) selvittää toimiala ja tuo ne tarveselvityksessä esille. Tarvittaessa loppukäyttäjiä kutsutaan hankesuunnitteluvaiheessa osallistumaan aktiivisesti hankesuunnitteluun. Tästä esimerkkejä jäähallin peruskorjaus- ja laajennushankkeen sekä Mehtimäen jalkapallokentän huoltorakennuksen hankesuunnittelut. Viimeisissä kouluhankkeissa Hammaslahti ja Eno, on kaikkia kuntalaisia osallistettu, oppilaiden ja opettajien lisäksi yhteisillä tilaisuuksilla.
Tarkastuslautakunta on huolissaan kaupunkiympäristön toimialan riittämättömistä resursseista, jotka näkyvät katujen huonona talvi- ja kevätpuhtaanapitona. Huono katujen puhtaanapito vaikuttaa kaupunkilaisten hyvinvointiin ja aiheuttaa terveyshaittoja.	FCG:n toteuttaman Yhdyskuntatekniset palvelut 2022 kyselytutkimuksen, jossa oli mukana 27 kuntaa, mukaan Joensuun kaupungin katujen hoidon tyytyväisyys oli kuudessa arviointikohdassa merkittävästi kuntien keskiarvoa parempi, neljässä kohdassa hieman kuntien keskiarvoa parempi ja vain yhdessä arviointikohdassa keskiarvoa huonompi. Kaupunki noudattaa katujen hoidon laatuvaatimuksissa Suomen kaupungeissa yleisesti käytössä olevaa kriteeristöä ja asetettuihin laatuvaatimukseen on päästy yleisesti ottaen hyvin. Näin ollen käsitystä katujen huonosta talvi- ja kevätpuhtaanapidosta on pidettävä virheellisenä.

Sairauspoissaolojen kehityssuunta on erittäin vakava. Edelleen huolestuttavin tilanne sairauspoissaoloissa on varhaiskasvatuksessa. Vaikka trendi on maanlaajuinen ja koronapandemia ja siihen liittyvät tautihuiput osaltaan selittävät kasvua, suosittelee tarkastuslautakunta, että sairauspoissaoloihin ja henkilöstön työssäjaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota toimintavuoden 2023 aikana.	Sairauspoissaolojen määrä kasvoi vuonna 2022 Joensuun tavoin myös koko kuntasektorilla. Koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitustoimenpiteet ovat vaikuttaneet kehitykseen. Vuoden 2023 aikana sairauspoissaolojen määrä on kääntynyt selvään laskuun, mutta toimenpiteitä sairauspoissaolojen määrän vähentämiseksi on edelleen tarpeen jatkaa. Varhaiskasvatus on kiinnittänyt erityistä huomiota sairauspoissaoloihin johtamisen, täydennyskoulutuksen ja työkierron kautta.
Tarkastuslautakunta kantaa huolta lasten ja nuorten hyvinvoinnista, erityisesti kiusaamisesta ja kouluissa esiintyvistä väkivallasta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteissa on joiltain osin edistytty tai toimenpiteitä on tehty, mutta edelleen tavoitetilän 2025 saavuttamiseksi on paljon tehtävää. Kaupunki on hakemassa Unicefin lapsiystävälliseksi kunnaksi. Tarkastuslautakunta suosittelee arvioimaan, miten lapsiystävällinen kunta saadaan näkyviin kaikessa kaupungin toiminnassa.	Kiinnitämme jatkuvasti huomiota kiusaamisenvastaiseen työhön varhaiskasvatuksesta perus- ja lukioasteelle saakka. Yhteisöllisen opiskeluhuollon roolia kouluissa kehitetään. LYK-prosessissa työskentelyn edistymisestä on raportoitu kasvatus- ja koulutuslautakunnan kuukausiraporteissa, osavuositarkastuksissa ja alkuvuodesta tilinpäätöksen yhteydessä. Ulkoista tiedotusta on tehty konkreettisten toimien yhteydessä ja sitä tulee lisätä. Lapsiystävällinen kunta -työskentelyn myötä osallisuus ja lasten edun tarkastelu tulee satunnaisesta säännönmukaiseksi. Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotto muuttaa kaupungin päätöksenteon prosessia merkittävästi, kun asioiden valmisteluvaiheessa saadaan jatkossa jäsenneilympää tietoa päätöksen mahdollisista (lapsi)vaikutuksista ja päätösten taustalla hyödynnetyn tiedon läpinäkyvyys lisääntyy. Joensuun kaupungin Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma on ollut Unicefin väliarvion mukaan kunnianhimoinen. Joensuu pärjää siis verrokikaupunkeihin nähden kiitettävästi, kun tarkastellaan toimintasuunnitelmaan valittujen toimenpiteiden vaikuttavuutta saada aikaan pysyviä muutoksia siihen, miten asioita meillä tehdään. Toimintasuunnitelma ei tähtää pelkästään yksittäisiin näkyviin kampanjoihin tai viestintätampauksiin, vaan pyrkii aidosti muuttamaan esimerkiksi päätöksentekoprosessia ja lasten asemaa oman arkensa asiantuntijana erilaisissa suunnitelmissa.

Tarkastuslautakunta on havainnut, että talousarviossa asetettavien tavoitteiden asettamisessa ja niiden raportoinnissa tilinpäätöksellä on toimialojen välillä eroja. Tavoitteen toteutumisen raportoinnissa on tärkeää huomioida, että tavoitteen toteutuminen raportoidaan asetettun mittarin mukaisesti. Tavoitteiden valmistelun ja raportoinnin osalta olisi hyvä luoda yhdenmukaiset ja selkeät periaatteet.	Tavoitteiden asettamisen ja raportoinnin ohjeistusta tarkennetaan tarkastuslautakunnan antamien huomioiden perusteella.
Vuosi 2022 oli historiallinen toimintavuosi niin Joensuun näkökulmasta kuin valtakunnallisestikin tarkasteltuna sote- ja pelastustoimen palveluiden siirryttyä hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle 1.1.2023 alkaen. Vuoden 2022 aikana valmistauduttiin tulevaan siirtoon monin tavoin. Keskeistä joensuulaisten hyvinvoinnin edistämisessä on jatkossa tunnistaa yhdyspinnat kaupungin ja hyvinvointialueen välillä sekä rakentaa toimivat yhdyspintatyöskentelyn toimintatavat. Yhteistyön edistäminen ja lisääminen niin kaupungin sisäisesti kuin alueellisesti ja kolmannen sektorin kanssa on tärkeää.	Tarkastuslautakunnan huomiot ovat aiheellisia.

